

Diplomitöö
473523

Diplomitööna arvestatud
Tartu, 8.9.38. A. A. Kliin

E. V.
TARTU ÜLIKOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND
1. sept. 1938.
№ 145
TARTU

A. A.
17579.

E. V. TARTU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILAS-
KOND.

R a k i n g j a p ä d e v u s .

Heinrich Mark, stud. jur.

30. IX 38. lehekülge õigusteaduskonnale

Tartu 1938.

S i s u k o r d.

Lehek.

Üldküsimumusi käsitlev osa.

1.pt. Käsitluse siht ja ulatus.	1 - 6
§1. Probleemistik.	1
§2. Normistik.	3
2.pt. Üliõpilaste organiseerumise vorme.	7 - 20
§3. Üliõpilaste eri- ja üldsihilised koondised.	7
§4. Üliõpilaskond tervikuna.	15
§5. Organisatsioonide liidud.	19

I osa. Üliõpilaskonna I astme raking ja pädevus.

1.lõik. Üliõpilaskonvendi kollektiivorganid.

3.pt. Üliõpilaskonvendi koosolekud.	21 - 26
§6. Raking.	21
§7. Pädevus.	24
4.pt. Üliõpilaskonvendi juhatus.	26 - 27
§8. Raking.	26
§9. Pädevus.	27

5.pt. Revisjonikomisjon.	28 - 29
§10. Raking.	28
§11. Pädevus.	29
2.lõik. <u>Üliõpilaskonvendi individuaalorganid.</u>	
6.pt. Üliõpilaskonvendi vanem ja vanem tegevliige.	30 - 35
§12. Üliõpilaskonvendi vanem.	30
§13. Üliõpilaskonvendi vanem tegevliige.	34
7.pt. Üliõpilaskonvendi esimees ja kirjatöime- taja.	35 - 37
§14. Üliõpilaskonvendi esimees.	35
§15. Üliõpilaskonvendi kirjatöimetaja.	36
II osa. <u>Üliõpilaskonna II astme raking ja pädevus.</u>	
3.lõik. <u>Üliõpilaskonna kollektiivorganid.</u>	
8.pt. Üliõpilaskonna Esindus.	38 - 53
§16. Raking.	38
§17. Pädevus.	50
9.pt. Üliõpilaskonna Juhatus.	53 - 57
§18. Raking.	53
§19. Pädevus.	56
10.pt. Üliõpilaskonna Vanematekogu.	58 - 63
§20. Raking.	58

§21. Vanematekogu juhatus.	61
§22. Vanematekogu pädevus.	62
11.pt. Toimkonnad.	64 - 65
§23. Raking.	64
§24. Pädevus.	65
12.pt. Revisjonitoimkond.	66 - 67
§25. Raking.	66
§26. Pädevus.	67
13.pt. Kohtud.	68 - 70
§27. Vahekohus.	68
§28. Üliõpilaskohus.	68
§29. Akadeemiline kohus.	70
4.lõik. <u>Üliõpilaskonna individuaalorganid.</u>	
14.pt. Üliõpilaskonna kuraator ja abikuraator.	71 - 76
§30. Kuraatori ja abikuraatori ametisse- seadmine.	71
§31. Kuraatori ja abikuraatori pädevus	74
15.pt. Esinduse poolt valitavad individuaal- organid.	76 - 80
§32. Üliõpilaskonna esimees.	76
§33. Üliõpilaskonna sekretär.	77
§34. Üliõpilaskonna majandusjuhataja.	78

Üldküsimumusi käsitlev osa.

1. päätükk.

K ä s i t l u s e s i h t j a u l a t u s .

§1. Probleemistik.

Üliõpilaskonna-õigus ja vastav normistik on pälvinud erilist tähelepanu avalikkuses ja suurt aktuaalsust akadeemilisis ringkonnis Üliõpilaskonna struktuuri ja konstruktsiooni korduvate reformimiste tõttu¹. Käesoleva kirjutise sihiks ei ole käsitleda üliõpilaskonna-õiguse ulatuslikku probleemistikku terviklikult, vaid piirduda

¹ Riigikogu poolt vastuvõetud E.V.Tartu Ülikooli seaduse (RT 1925, 122/123, 81.) ja Ülikooli Nõukogu poolt kinnitatud Üliõpilaskonna põhikirja alusel töötav Üliõpilaskonna Edustus hajutati Riigivanema poolt dekreediga 14.oktoobril 1936 (RT 1936, 83, 662).

Haridusminister määras 27.oktoobril 1936.a. Üliõpilaskonna Ajutise Juhatuse, kes asus tööle Haridusministri poolt 27.oktoobril 1936.a. antud ajutise kodukorra alusel.

Haridusministeeriumi poolt esitati 28.jaanuaril 1937. Ülikooli kaudu E.V.Tartu Ülikooli seaduse muutmise kavand seisukohavõtmiseks üliõpilasorganisatsioonide esindajatele - nn. "ühiksa komisjonile" (Üliõpilasleht 1937, nr.1.).

Riigihoidja poolt 24.sept.1937 anti dekreedina ja 1.okt.1937 avaldati Riigi Teatajas Ülikoolide Seadus (Sk VI 1938, 2, 1), mida Üliõpilaskonna osas muudeti 8.aprillil 1938. Ülikoolide seaduse täiendamise seadusega (RT 1938, 37, 331).

teemast nähtuvalt selle olulisema osa üksikasjalikuma teadusliku analüüsimisega. Täiesti kõrvale jäetakse vaatluse alt Tallinna Tehnikaülikooli Üliõpilaskonda korrastav normimaterjal². Käsitellakse ainult Tartu Ülikooli üliõpilaskonna-õigust, viimasestki üksikasjalikumalt vaid rakingu ja pädevuse küsimusi. Üliõpilaste organiseerumise vormide ja üksikute menetlusnormide juures peatatakse vaid niipalju, kui see on vajalik Üliõpilaskonna üldkonstruktsiooni, rakingu ja üksikute organite pädevuse määratlemiseks. Üliõpilaskonna-õiguse kontseptsiooni andmisel, Üliõpilaskonna mõiste defineerimisel ja üliõpilaskonna-õiguses valitsevail printsiipidel ei peatuta üksikasjalikumalt, vaid lähtutakse prof.dr.A.-T.Kliimanni artiklist "Üliõpilaskond Ülikoolide seaduses," milles antakse Üliõpilaskonnast üldisem iseloomustus, selgitades normatiivseid struktuurjooni vastava õigusteadusliku mõiste alusel ja selle mõiste sisuosiste analüüsimise teel.³

²Tallinna Tehnikaülikooli Üliõpilaskonnal puudub veel põhikiri. Seepärast oleks võimatu Tallinna T.Üliõpilaskonna rakingu ja pädevuse üksikasjalik käsitlemine. Üldstruktuurilt, niipalju kui seda sätib Ülikoolide seadus, on Tallinna ja Tartu Üliõpilaskonnad peaaegu sarnased.

³ A.-T.Kliimann, Üliõpilaskond Ülikoolide seaduses, Tartu, 1937.

Esitades kehtiva üliõpilaskonna-õiguse õigus-teoreetiliste põhimõtete eelselgitused, vaadeldakse Tartu Üliõpilaskonna rakingut ja pädevust kehtivas õiguses puhtnormatiivse meetodi abil. Tõusetunud probleemistiku käsitletu lähtub pääallikana positiivõiguslikust normistikust.

§ 2. Normistik.

Et kehtiva üliõpilaskonna-õiguse käsitlemisel tõusetuvate probleemide hulka ei kuulu üliõpilaskonna-õiguse evolutsioonilise arengukäigu, reformi erifaaside ega ajaloole jälgimine, vaid ainult kehtiva normistiku analüüsimine, siis alljärgnevalt esitatakse kehtivat üliõpilaskonna-õigust normeerivad seadused ja määrused.

Pääallikaks kehtivale üliõpilaskonna-õigusele on 24. septembril 1937. Riigihoidja poolt dekreedina antud ja 1. oktoobril 1937. Riigi Teatajas (hiljem SK VI köites) avaldatud Ülikoolide seadus /ÜKS/⁴.

Käesoleva töö ulatuses tuleb arvestamisele veel Riigihoidja poolt dekreedina 8. aprillil 1938. antud Ülikoolide seaduse täiendamise seadus⁵.

⁴ SK VI 1938, 2, 1. - Üliõpilaskonda käsitleb I jagu, IV päätükk ja Lisa nr.2. - Pääle selle käsitleb Üliõpilaskonda Ülikoolide seaduse (RT 1937, 78, 642) 2. osa ja VII jagu.

⁵ RT 1938, 37, 331. - Üliõpilaskonda käsitleb I ja III jagu.

Edasi tuleb arvestamisele Ülikoolide seaduse täiendamise seaduse §107. alusel Haridusministri poolt 23.aprillil 1938. antud Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna põhikiri /ÜÖP/.

Kehtiv õigus tunneb kehtejõult erinevaid normistikke. Näiteks administratsiooni üldaktide erigruppide iseärasused peituvad neisse kuuluvate aktide kehtejõus⁶. Õigusriikliku haldusvormi juures asetuvad nad omavahelises subvõi super-ordineeritud suhtes. Sellepärast osutub vajalikuks kehtivate õigusallikate juriidiline kvalifitseerimine.

Ülikoolide seadus ja Ülikoolide seaduse täiendamise seadus on formaalhalduslikud aktid, administratsiooni seadusejõulised üldaktid - dekreedid ja sellistena sisustavad põhiseaduslikke raampõhimõtteid nagu legislatsiooni formaallegislatiivsed eriseadusedki. Oma jõuastmelt dekreedid on subordineeritud konstitutsioonilistele seadustele - Põhiseadusele - ja superordineeritud määrustele.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna põhikiri antuna Haridusministri poolt on esiteks eksekutsiooniakt. Teiseks on põhikiri üldakt - ta, korraldades Üliõpilaskonna korrastuse lähemaid üksikasju, lahendab abstraktselt üliõpilas-

⁶ A.-T.Kliimann, Administratiivakti teooria, Tartu, 1932, lk.166.

kondlikke suhteid. Kolmandaks on põhikiri Ülikoolide seadusele alluv⁷. Toodud kolmest eritunnusest nähtub, et Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna põhikiri on m ä ä r u s. Nime-tatakse ju määrusteks "seadusele alluvaid eksekutsiooni üldakte"⁸. *mis liiki?*

ÜÖP andmise ajal kehtinud Riigi Teataja seaduse⁹ §1 järgi kuuluvad määrused nende aktide hulka, mis tulevad avaldada Riigi Teatajas. ÜÖP ei ole aga senini Riigi Teatajas avaldatud.

"Iga administratiivakt, kui ta on toimetatud seadustes määratud kompetentsi piirides ja sellekohases protseduuris ning sisuliselt ja vormiliselt vastab kehtiva õiguse nõudele, on õigusjõuline materjaalses mõttes."¹⁰ Sellised aktid aga, mis ei vasta neile nõudele, millised nende kohta on seadustes püstitatud, on kehtetud aktid¹¹.

On selge, et ÜÖP ei ole antud Riigi Teataja seaduse §1.-s ettenähtud menetluskorras. Järelikult tuleb ÜÖP

⁷ ÜKS täiendamise seadus §107: "Üliõpilaskonna korralduse lähemad üksikasjad määratakse käesoleva seaduse alusel üliõpilaskonna põhikirjas,..."

⁸ A.-T.Kliimann, op.cit., lk.175.

⁹ RT 1927, 115, 92.

¹⁰ A.-T.Kliimann, op.cit., lk.252.

¹¹ A.-T.Kliimann, op.cit., lk.254.

kvalifitseerida juriidiliselt kehtetuks.¹²

Juriidiliselt kehtetu administratiivakt võib evida tegelikult toimivust. Kui näiteks isik ei ole teadlik administratiivakti vigasuses ja asub vabatahtlikult vastavatele sooritustele, siis on tegemist administratiivaktidega, millel ei ole juriidilist, küll aga tegelik toimivus.¹³

ÜÖP on tegelikult rakendatud ardmise päevast alates¹⁴; sellepärast, kvalifitseerituna juriidiliselt kehtetuks, tuleb teda arvestada faktiliselt toimiva määrusena. Sellisena ta on subordineeritud Ülikoolide seadusele. Kõik ÜÖP-a sätted peavad oma sisult ja sihilt olema kooskõlas ÜKS-e vastavate normidega.

¹² Tarvitatud on siinkohal prof.A.-T.Kliimanni terminoloogiat. A.-T.Kliimann, op.cit., lk.255: "...ka kehtetu akt on teatava määrani ometi kehtiv...Selline akt ootab ravimist. Kui ta ei eviks üldse mitte kehtivust, siis ei saaks temast juriidiliselt olla ka mingit kõnet... Kehtetu administratiivakt asetseb tühiste aktide ja kehtivate administratiivaktide vahel. Temast on täielikule kehtivusele olemas üleminek. Kuid kehtetu administratiivakt ei tarvitse kunagi ... saada formaalselt kehtivaks administratiivaktiks. Seks on ainult tarvis, et isik, kellesse akt puutub, laseks sellise administratiivakti tühistada. Kui viimast ei juhtu, kasvab kehtetu akt seadusjõusse."

¹³ A.-T.Kliimann, op.cit., lk.254.

¹⁴ 23.aprillil 1938. keelas Üliõpilaskonna kuraator ÜÖP alusel Esinduse koosoleku pidamise.

2.päätükk.

Üliõpilaste organiseerumise
vorme.

§3. Üliõpilaste eri- ja üldsihilised koondised.

Üliõpilased võivad omavahel koonduda kaht liiki eriorganisatsioonidesse: esiteks erisihilistesse üliõpilaste eriorganisatsioonidesse - erisihilistesse ühingutesse ja teiseks enesekasvatustlikesse üldsihilistesse üliõpilaste eriorganisatsioonidesse - üliõpilaskonventidesse¹⁵.

a. Erisihilised eriorganisatsioonid.

Erisihilised eriorganisatsioonid juba oma nimetusest nähtuvalt iseloomustuvad peamiselt mingi kitsamalt piiritletava ülesande seadmisega oma pääeesmärgiks. Ülikoolide seaduses on erisihilisi eriorganisatsioone nimetatud erisihilisteks ühinguteks¹⁶, aga tegelikkuses võivad nad esineda ka teiste nimetuste all, oluline on vaid põhikirjas märgitud erisihit. Nii võivad erisihiliste ühingutena olla näiteks: maleklubi, akadeemiline kultuuri- ja kirjandusklubi, üliõpilaste karskusühendus, demokraatlikkude üliõpilaste koondis, ühiskondlike küsimuste harrastusring jne.

¹⁵ ÜKS §94.

¹⁶ Ibid.

Pääülesandeks seatud erisihi kõrval võib erisihiline ühing tegeleda ka teiste küsimuste, harrastuste ja ülesannetega niipalju kui selleks põhikirja võimalusi annab. Põhikirja koostavad asutajad suvaliselt. Mingisugust erisihiliste ühingute normaalpõhikirja ei ole.

Üliõpilaste erisihiliste ühingute asutamine toimub Ülikooli Valitsuse loal¹⁷. Ülikooli Valitsus võib otsustada täiesti suvaliselt asutamise loa andmise või mitteandmise.

Erisihilise ühingu liikmed on Üliõpilaskonna suhtes täiesti passiiv-liikmed. Kui nad soovivad Üliõpilaskonna tegevusest osa võtta aktiiv-liikmetena, siis peavad nad organiseeruma üliõpilaskonventidesse. Iga üliõpilane võib korraga kuuluda mitmesse erisihilisse ühingusse ja sealjuures ka ühte üliõpilaskonventi.

Üliõpilaskonna Juhatusel võivad üliõpilaste erisihilised ühinged korraldada Üliõpilaskonna nimel mitmesuguseid ettevõtteid ja võistlusi sellekohaste seaduste ja määruste alusel¹⁸.

17. ÜKS §94, neljas lõik.

18. ÜõP §73.

b. Üldsihilised eriorganisatsioonid.

Üldsihilised on need üliõpilaste eriorganisatsioonid, mis avalikõiguslike organisatsioonidena pääeesmärgiks on seadnud oma liikmete individuaalse, seltskondliku ja ühiselulise kasvatus¹⁹. Üldsihilised eriorganisatsioonid nimetatakse Ülikoolide seaduses üliõpilaskonventideks²⁰. Seaduses antud sõnastuse järgi on üliõpilaskonventide ülesandeks teostada "oma liikmete ühiskondlikku kasvatust ja distsiplinaarset järelvalvet nende üle" ning "arendada igakülgselt oma liikmeid vaimselt, kultuuriliselt ja kehaliselt, eriti aga teostada oma liikmete kasvatust, arendada ja süvendada neis distsipliinitunnet kui ka kokkukuuluvustunnet teistesse üliõpilaskonventidesse kuuluvate üliõpilastega"²¹.

Üliõpilased võivad omavahel asutada üliõpilaskonvente Ülikoolide seaduse lisa toodud põhikirja alusel²². Üks lisa tuleb võtta seadusena²³ ja üliõpilaskonventi kui avalikõigusliku organisatsiooni asutamisel ja teotsemisel.

¹⁹ ÜKS §94 ja ÜKS Lisa 2, §2.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² lex cit., §94, esimene lõige.

²³ A.-T.Kliimann, Üliõpilaskond Ülikoolide seaduses, lk.5, nota 4.

peab rangelt jälgima seaduse ja ÜKS lisana antud üliõpilaskonvendi põhikirja sätteid, et saaks täidetud seaduse siht ja üliõpilaskonvendile omistatud ülesanded.

Üliõpilaskonvendid avalikõiguslike organisatsioonidena pääle enesekasvatuslike ülesannete täitmise osutuvad Üliõpilaskonna esimese astme omavalitsusühikuiks²⁴. Ainult üliõpilaskonvente ja nende liikmeid arvestatakse Üliõpilaskonna organite kreeerimisel, ainult üliõpilaskonventidesse organiseerunud immatrikuleeritud ja eesti riik-kondsusesse kuuluvad üliõpilased on Üliõpilaskonna suhtes aktiivliikmeiks²⁵. Sellest järelduvalt ongi ÜKS-s säte, mille järgi iga üliõpilane võib korruga kuuluda ainult ühte üliõpilaskonventi²⁶.

Üliõpilaskonventide asutamisloa annab Ülikooli Valitsus, kes enne ära kuulab Üliõpilaskonna Esinduse ja Vanematekogu arvamuse²⁷. Ülikooli valitsus ei ole seotud ei Esinduse ega vanematekogu arvamustega, ta võib neid arvestada, aga võib teha otsuse ka nende arvamustele vastu-

²⁴ lex cit., §§98, 101.

²⁵ Ibid.

²⁶ lex cit., §101, teise lõigu teine lause.

²⁷ lex cit., §94.

käivalt. Üliõpilaskonvendi asütajaiks peavad olema vähemalt kakskümmend üliõpilast, kelle nimekiri tuleb esitada Ülikooli Valitsusele²⁸. Üliõpilaskonvente saab asutada ainult ÜKS-e lisana antud üliõpilaskonvendi põhikirja alusel. Asutajail tuleb täita vaid plankett-põhikirj, kusjuures juriidiliselt on täiesti lubamatu teha sellele täiendusi või mahatõmbeid²⁹. Üliõpilaskonventidel on üldistes seadustes ettenähtud korras registreeritud vilistlaskogud³⁰. ÜÖP, milles täpsustatakse üliõpilaskonventide asutamise menetlust, seab nõudeks, et üliõpilaskonventi asutada soovivad üliõpilased esitavad rektori nimele "ärakirja Rektori Kantselei poolt tõestatud asutatava üliõpilaskonvendi vilistlaskogu registreeritud põhikirjast"³¹.

Üliõpilaskonna põhikirjas lubatakse anda asutatavatele üliõpilaskonventidele, kel puudub vilistlaskogu, ajutine teotsemise luba³². See ÜÖP norm on ilmses vastuolus Ülikoolide seadusega. Ülikoolide seaduse ja üliõpilaskonvendi põhikirja mõttest nähtub, et vilistlaskogu olemasolu

28. lex cit., §94, teine lõik ja ÜÖP §7, teine lõik.

29. E. Talvik, Üliõpilaskonvendi korrastus, i. Akadeemia, 1937, lk. 283.

30. lex cit., §94, teine lõik. - Tegelikult on Tartu Ülikooli Valitsus registreerinud üliõpilaskonvente, mille juures ei eksisteeri vilistlaskogu (nn. üliõpilasuhingud). Selle sammuga on Ülikooli Valitsus ignoreerinud Ülikoolide seadust.

31. ÜÖP §7, teine lõik.

32. ÜÖP §7, kolmas lõik.

üliõpilaskonvendi juures on üliõpilaskonvendi eksisteerimise oluliseks tingimuseks. Ülal nägime, et üliõpilaskonvendi eesmärkidest esmajärgulisteks on kasvatuslikud ja distsiplinaarsed ülesanded. Siinkohal aga märgitagu, et kasvatustööd juhivad ja konventidesse kuuluvate üliõpilaste distsipliini järele valvavad üliõpilaskonvendi vanemad³³. Viimased aga valitakse üliõpilaskonventide poolt ülikooli lõpetanud vilistlaste hulgast oma vilistlaskogu hääkskiitmisel³⁴.

Järelikult - vilistlaskogu puudumisel osutub võimatuks õigusepäraselt vanema valimine. Ilma vanemata aga, seaduse mõtte kohaselt, on võimatu teostada üliõpilaskonvendil oma esmajärgulisi ülesandeid. Ka on vanema kaudu üliõpilaskonvent täielikult subordineeritud vilistlaskogule enesele. Samuti on võimatu üliõpilaskonvendil oma põhikirja kohaselt teostada majanduslikul alal, sest üliõpilaskonvendi päakoosoleku poolt vastuvõetud eelarve, liikmemaks ja tema poolt otsustatud suuremad majanduslikud küsimused kuuluvad vilistlaskogu juhatuse kinnitamisele.

³³ ÜKS §95, esimese lõigu teine lause ja ÜKS Lisa 2, §22.

³⁴ lex cit., §95.

sele³⁵.

Eelesitatust järeldub, et üliõpilaskonvent vilistlaskoguta ei saa teotseda õigusepäraselt. Vilistlaskogu olemasolu üliõpilaskonvendi juures on obligatoorne seaduse nõue. Vilistlaskoguta üliõpilaskonvent juriidiliselt ei olegi üliõpilaskonvent, aga ta pole ka erisihiline ühing. Üks lubab üliõpilastel koonduda aga ainult kas erisihilistesse ühingutesse või üliõpilaskonventidesse³⁶. Vilistlaskoguta üliõpilaskonventi ei saa registreerida, ega saa anda talle ka ajutist teotsemise luba. Üliõpilaskonna põhikirja norm (ÜÖP §7, kolmas ja neljas lõik), mis lubab anda vilistlaskoguta üliõpilaskonventidele ajutise teotsemise loa, olles vastuolus Ülikoolide seadusega, on tühine ja ei saa tulla rakendamisele.

Oma eesmärkide saavutamiseks üliõpilaskonvendid täiesti suvaliselt võivad kasutada kõiki seadustega lubatud vahendeid; eriti võivad nad asutada raamatukogusid ja lugemislaudu; korraldada kursusi, kirjandusõhtuid, kõnekoosolekuid, koosviibimisi ja ekskursioone. Samuti võivad asutada osakondi ja toimkondi³⁷. Ka võivad üliõpilaskonvendid

³⁵ Üks Lisa 2, §18, teine lõik.

³⁶ Üks §94.

³⁷ Üks Lisa 2, §3.

(nagu erisihilised ühingudki) Üliõpilaskonna Juhatus nõusolekul korraldada Üliõpilaskonna nimel mitmesuguseid ettevõtteid ja võistlusi sellekohaste seaduste ja määruste alusel³⁸. Sisemise asjaajamise määratlemiseks üliõpilaskonvendid ise võtavad vastu oma kodukorra ja muudavad seda tarviduse korral³⁹. Eriti on kodukorra hooleks jäetud Üliõpilaskonvendi kohtu koosseisu, asjaajamiskorra ja karistusmäärade fikseerimine.

Üliõpilaskonvendi likvideerimise otsustab konvent täiesti iseseisvalt. Kuid üliõpilaskonvent tuleb likvideerimisele ka Ülikooli Valitsuse otsusel, kui üliõpilaskonvendi liikmete arv langeb alla kahekümne⁴⁰. Ülikooli Valitsusel on õigus üliõpilaskonventi likvideerida ka siis, kui üliõpilaskonvent ei täida oma põhikirja või Ülikoolide seaduse eeskirju, kui ta ei täida neid ülesandeid, milleks ta avalikõigusliku organisatsioonina on asutatud. Nii võib Ülikooli Valitsus üliõpilaskonvendi likvideerida, kui üliõpilaskonvent näit. ei vali vanemat, ei saada esindajat Üliõpilaskonna Esindusse jne. Ülikooli Valitsu-

³⁸ ÜOP §73.

³⁹ ÜKS Lisa 2, §12 jj.

⁴⁰ ÜKS Lisa 2, §26.

sel ei ole mitte ainult üliõpilaskonvendi likvideerimise-õigus, vaid ka viimase varad langevad Ülikoolile, kui see pole teisiti ette nähtud üliõpilaskonvendi likvideerimisel vastavalt Ülikooli Valitsuse nõusolekule⁴¹.

§4. Üliõpilaskond tervikuna.

Ülikoolide seaduses antud legaaldefiniitsioonis piiritletakse üliõpilaskonna mõistet järgmiselt: "Kõik üliõpilased koos moodustavad ühiste kasvatusliikude, kultuuriliste ja majandusliikude huvide, sihtide ja ülesannete teostamiseks üliõpilaskonna..."⁴².

Prof. A.-T.Kliimann, analüüsinud üliõpilaskonna legaaldefiniitsiooni⁴³, annab üliõpilaskonna mõiste õigusteadusliku määrangu järgmisena: "Üliõpilaskond on personaalsele printsiibile rajatud, enesekorraldamise õiguse alusel teotsev üliõpilaste avalikõiguslik üldorganisatsioon."⁴⁴

41 ÜKS Lisa 2, §27.

42 ÜKS §96.

43 A.-T.Kliimann, Üliõpilaskond Ülikoolide seaduses, lk.4.

44 A.-T.Kliimann, op.cit., lk.5. - Üliõpilaskonna mõistet on defineerinud veel mag.A.Perandi järgmiselt: "Üliõpilaskond on organisatsioonalsele printsiibile rajatud osalt haldusülesandeid täitev avalikõiguslik, osalt enesekorraldamise õiguse alusel teotsev üliõpilaste üldorganisatsioon!" (A.Perandi, Üliõpilaskonna rakingu alused, Üliõpilasleht nr.10/11, 1937, lk.247.). Selle definiitsiooni ekslikkuse ja ebateaduslikkuse naelutab kinni prof.A.-T.Kliimann (A.-T.Kliimann, Ühtteist kvalifitseeritud vohikuist, Akadeemia, 1937, nr.5, lk.308).

Üliõpilaskond üliõpilaste üldorganisatsioonina on suurim ja üldiseim üliõpilaste organisatsioon ja sellisena haarab ta enda liikmeskonda eranditult kõik üliõpilased. Selles küsimuses asub mag.A.Perandi teisel seisukohal, arvates Üliõpilaskonna liikmeiks ainult neid üliõpilasi, kes on grupeerunud väikesematesse organisatsioonidesse - üliõpilaskonventidesse⁴⁵. See väide on ilmselt ekslik. Ülikoolide seaduses antud legaaldefiniitsioonis on selgelt öeldud, et "kõik üliõpilased koos moodustavad... Üliõpilaskonna". Ka Ülikoolide seadust konkretiliseeriva Üliõpilaskonna põhikirja §1.-s on öeldud expressis verbis: "Kõik Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli immatrikuleeritud üliõpilased koos moodustavad Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna."

Ülikoolide seaduses antakse ka üliõpilase kvalifikatsioon⁴⁶. Seaduse sättest kusagilt ei selgu, et üliõpilase iseloomustavaks tunnuseks oleks kuulumine üliõpilaskonventi. Organiseerumine üliõpilaskonventidesse on täiesti suvaline toiming⁴⁷. Küll aga tuleb üliõpilasel immatriku-

⁴⁵ A.Perandi, op.cit., lk.245.

⁴⁶ Üks §88.

⁴⁷ lex cit., §94 ja ÜÖP-§5,--teine

leerumise momendist alates alluda automaatselt Üliõpilaskonna üldkohuslikele korraldusile ja määrusile, sunduslikele vahekohtule, üliõpilaskohtule ning akadeemilisele kohtule. Ta evib ka õiguse kõigile Üliõpilaskonna käsutuses olevaile majanduslikele, kultuurilisele, sotsiaalsele ning juriidilisele hüvedele⁴⁸. Üliõpilaseks immatrikuleerudes astutakse automaatselt ka Üliõpilaskonna liikmeks⁴⁹. Üliõpilaskond avalikõigusliku organisatsioonina on puhast-tüüpi sund-organisatsioon⁵⁰.

Kuid Üliõpilaskonna kõik liikmed ei ole üheõiguslikud ja juriidiliselt võrdsed. ÜKS-le tugides prof.A.-T.Kliimann liigitab Üliõpilaskonna liikmed kahte rühma - aktiiv- ja passiivliikmed - ja iseloomustab kumbagi rühma järgmiselt⁵¹: aktiivliikmetele on võimaldatud osavõtt Üliõpilaskonnale omistatud õiguste teostamisest, näiteks, organite kreeerimisest, ametnikkude ametisse seadmisest ja ise olla ametnik või kolleegiumiliige⁵². Passiivliikmetele aga ei

⁴⁸ lex cit., §98 ja ÜõP §5, teine lõik.

⁴⁹ ÜõP §4.

⁵⁰ A.-T.Kliimann, Üliõpilaskond Ülikoolide seaduses,

⁵¹ A.-T.Kliimann, op.cit., lk.11. /lk.17.

⁵² Prof.A.-T.Kliimanni iseloomustusele täpsustavalt olgu siinkohal lisatud, et õigus "olla ametnik või kolleegiumiliige" on antud ka passiivliikmetele ÜõP §5.-das märgitud piires, mida üksikasjalikumalt vaatlеме Üliõpilaskonna organite rakingu käsitlemisel.

anta õigust osa võtta Üliõpilaskonnale omistatud võimu käsitlemisest. Passiivsete rühma moodustavad kõik üliõpilaskonventidesse organiseerimata üliõpilased ja kõik välismaalased. Aktiivliikmeiks on ainult üliõpilaskonventidesse organiseerunud eesti riikkondsusse kuuluvad üliõpilased. Passiivliikmed võiksid muutuda aktiivliikmeiks organiseerudes seniseisse üliõpilaskonventidesse või uutesse Ülikooli Valitsuse loal asutatavatesse üliõpilaskonventidesse.

Kõik üliõpilased asuvad ühtlases juriidilises olustikus, kõik üliõpilased on Üliõpilaskonna ja tema organite ning tema juures teotsevate ametnikkude ja asutiste suhtes täiesti ühtlaste kohustustega koormatud. Ent kõigil pole võrdseid õigusi. Selles ühtlases juriidilises olustikus olevate Üliõpilaskonna liikmete jagamises aktiiv- ja passiivliikmeteks näeb prof. A.-T. Kliimann vastuolu Eesti riigi põhikorras esinevaile nõudeile⁵³.

Üliõpilaskonna raking on rajatud üliõpilaskonventidele ja viimaste juures asuvatele vilistlaskogudele⁵⁴. Seega Üliõpilaskond on kahe-astmeline omavalitsusühik. Esimese astme moodustavad üliõpilaskonvendid koos vilistlas-

⁵³ A.-T. Kliimann, op.cit., lk.12.

⁵⁴ lex cit., §§97, 98, 103, 105, 95.

kogudega ja teise astme Üliõpilaskond üliõpilaste üldorganisatsioonina⁵⁵.

§5. Organisatsioonide liidud.

Üliõpilasorganisatsioonidel oma sihtide saavutamiseks ja ülesannete teostamiseks võib osutada tarvilikuks omavaheline liitumine ja pidev koostöö teiselaadiliste organisatsioonidega. Ülikoolide seaduses on üksikasjalikumalt sätitud 1) Tartu ja Tallinna Üliõpilaskonna liitumine Eesti Üliõpilaskonnaks⁵⁶, 2) üliõpilaskonventide liitude asutamine⁵⁷ ja 3) üliõpilaskonventide sõpruslepingute sõlmimine välisriikide üliõpilasorganisatsioonidega⁵⁸.

E.V.Tartu Ülikooli Üliõpilaskond ja E.V.Tallinna Tehnikaülikooli Üliõpilaskond liituvad Eesti Üliõpilaskonnaks ühiste ürituste ettevõtmisel ja teostamisel välismaal, ja välismaa üliõpilaskondadega kui ka muudeks eesmärkideks. Kord Eesti Üliõpilaskonna otsuste tegemiseks nähakse ette kokkuleppes, mis sõlmitakse mõlema üliõpilaskonna vahel ja kinnitatakse Haridusministri poolt pärast hääkskiitmist E.V.Tartu Ülikooli ja E.V.Tallinna

⁵⁵ Siin esineb teatud paralleel maaomavalitsuse rakingule. Vrdl. Maakonnaseadus (RT 1938, 43, 405) §19: "Maavolinikeks võidakse valida maakonna valdade vallavanemaid ja kolmanda astme linnade linnavanemaid."

⁵⁶ lex cit., §96, teine lõik.

⁵⁷ lex cit., §94, kolmas lõik.

⁵⁸ Ibid.

Tehnikaülikooli Valitsuse poolt.

Üliõpilaskonventide liidud asutatakse Üliõpilaskonna organite eelkontrollita. Liidud asutatakse Ülikooli Valitsuse loal. Viimane kinnitab ja registreerib ka liidu põhikirja. Liidu asutamise loa andmisel võib Ülikooli Valitsus toimida täiesti suvaliselt. Samuti evib Ülikooli Valitsus üliõpilaskonventide liitude likvideerimiseõiguse. Üliõpilaskonventide liidud ei kuulu enam Üliõpilaskonda ega allu tema organite kontrollile⁵⁹. Üliõpilaskonventide liitude koostöö omavahel, teiselaadiliste organisatsioonidega ja välisriikide organisatsioonidega toimub liidu põhikirjas ja vastavates eriseadustes ettenähtud korras.

Sõpruslepingute sõlmimine üliõpilaskonventide ja välisriikide üliõpilaskonventide vahel on lubatud ja võib toimuda ilma Üliõpilaskonna eelkontrollita. Sõpruslepingu sõlmimise loa annab suvaliselt Ülikooli Valitsus ja samuti viimane kinnitab ja registreerib lepingu.

59

A.-T.Kliimann, op.cit., lk.13.

I osa.

Üliõpilaskonna I astme raking ja pädevus.

1.lõik.

Üliõpilaskonvendi kollektiiv-
organid.

3. päätükk.

Üliõpilaskonvendi koosolekud.

§6. Raking.

Üliõpilaskonvendi deliberatiivseiks organeiks on üliõpilaskonvendi koosolekud. Üliõpilaskonvendi põhikiri jagab koosolekud korralisteks ja erakorralisteks⁶⁰. Korralised koosolekud on: 1) iganädalased asjaajamiskoosolekud ja 2) poolaasta peakoosolek. Nende juriidiline vahe seisab nende erinevas kompetentsis, aga mitte nende koosseisus. Poolaasta peakoosolekut korralise koosolekuna tuleb pidada poolaastas üks kord. Poolaasta peakoosoleku pädevusse kuuluvad küsimused tulevad kindlasti otsustada peakoosolekul. Kui kõigi küsimuste lahendamine ei ole võima-

⁶⁰ Üks Lisa 2, §17.

lik ühel peakoosolekul, siis võib erakorraliselt kokku kutsuda peakoosolek semestri kestel ka korduvalt⁶¹. Järelt tuleksid erakorralised koosolekud üliõpilaskonvendi kodukorras liigitada: 1) erakorralisteks asjaajamiskoosolekuteks ja 2) erakorralisteks peakoosolekuteks.

Poolaasta peakoosolekute, samuti erakorraliste koosolekute kokkukutsujateks on juhatus. Ta teeb seda omal algatusel, 1/3 tegevliikmete või revisjonikomisjoni nõudmisel.⁶² Korraliste iganädalaste asjaajamiskoosolekute kokkukutsumine võidakse sättida suvaliselt üliõpilaskonvendi kodukorras. Koosolekuid juhatab juhatusesimees, protokollkirjatoimetaja⁶³. See on väga ebaotstarbekohane säte, mis võib tuua üliõpilaskonvendi asjaajamisse ülepääsematuid raskusi. Kui näiteks esimees raskesti haigestub ja ei saa koosolekut juhatada, siis ei ole võimalik üldse õigusepäraselt koosolekut pidada, isegi uue esimehe valimiseks mitte, sest üliõpilaskonvendi põhikiri ei

⁶¹ E.Talviku väide (E.Talvik, op.cit., lk.285.), et poolaasta peakoosolekuid saab olla vaid üks semestris, ei saa pidada paika. Sest kui näiteks üliõpilaskonvendi juhatus astub tagasi semestri kestel, siis peaks konvent jääma ilma juhatuseta kuni järgmisel semestril toimuva peakoosolekuni. Juhatus võib valida ainult peakoosolek (ÜKS Lisa 2, §§14, 18.). Ka seadusefraasis (Ibid, §17), kus liigitatakse koosolekuid, on öeldud "poolaasta peakoosolekud", aga mitte "peakoosolek."

⁶² ÜKS Lisa 2, §17.

⁶³ Ibid.

näe ette võimalust esimehe asendamiseks koosoleku juhatajana.

Koosolekuist osavõtmine on Tartus viibivaile liikmeile kohuslik. Koosolekuist puududa võib ainult mõjuvaid põhjusil, millest tuleb aegsasti juhatusale teatada⁶⁴. Millist põhjust lugeda mõjuvaks, selle fikseerimine on jäetud kodukorra või väljakujuneva tava hooleks.

Koosolekuist võtavad sõna- ja hääleõigusega osa tegevliikmed⁶⁵. Koosolekud on otsusvõimelised, kui koos on 3/4 kõigist Tartus viibivaist liikmeist⁶⁶. Loomulikult tuleb koosolekute kvoorum arvestada ainult tegevliikmeist. Otsused tehakse koosolijate 3/4 häälteenamusega⁶⁷. Liht- ja noorliikmeil on keelatud koosolekuist osavõtt tegevliikmeks võtmise ja üliõpilaskonvendist väljaheitmise, samuti kasvatuslike ja distsiplinaarsete küsimuste otsustamisel⁶⁸. Teiselaadiliste küsimuste arutamiseks ja otsustamise ajal võivad liht- ja noorliikmed koosolekul vii-

⁶⁴ Ibid., §20.

⁶⁵ Ibid., §17. - Ibid., §8: "Üliõpilaskonvendi liikmed on noorliikmed, lihtliikmed ja tegevliikmed. Noorliikmeks loetakse üliõpilaskonvendi vastuvõetud üliõpilast, kes on alles esimest aastat ülikoolis ega ole valitud tegevliikmeks; lihtliikmeks loetakse üliõpilaskonvendi vastuvõetud üliõpilast, kes on vähemalt teist aastat ülikoolis ega ole valitud tegevliikmeks."

⁶⁶ Ibid., § 20, esimene lõik.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid., §17.

bida, kui see on kodukorras lubatud. Neil puudub aga alati hääleõigus.

Koosolekute otsused protokollitakse ja kinnitatakse järgneva koosolekj poolt⁶⁹. Otsuste protokollimine on obligatoorne. Läbirääkimisi, ettepanekuid ja kogu koosoleku käiku võib protokollida, kui seda tarvilikuks peetakse.

§7. Pädevus.

Üliõpilaskonvendi põhikirjas on üksikasjalikult fikseeritud peakoosoleku pädevus. Obligatoorselt peab peakoosolek: 1) valima juhatuse, revisjonikomisjoni, kohtu ja teiste organite liikmed ja ametnikud; 2) vaatama läbi ja kinnitama juhatuse, osakondade ja revisjonikomisjoni aruanded, tegevuskava ja üliõpilaskonvendi tulude ja kulude eelarve; 3) määrama kindlaks liikmemaksu suuruse ja maksimise korra ja 4) kinnitama üliõpilaskonvendi kodukorra⁷⁰. Fakultatiivselt võib peakoosolek võtta üliõpilaskonvendi le välismärgid, mille kuju ja kandmise viis nähakse ette kodukorras⁷¹. Peakoosoleku pädevusse kuuluvaid küsimusi ei saa otsustada korralisil ega erakorralisil asjaajamise-koosolekuil, küll aga erakorralisil peakoosolekuil.

⁶⁹ Ibid., §21.

⁷⁰ Ibid., §18.

⁷¹ Ibid., §6.

Peakoosoleku poolt vastuvõetud eelarve, liikmemaks ja tema poolt otsustatud suuremad majanduslikud küsimused kuuluvad vilistlaskogu juhatuse kinnitamisele⁷². Peakoosoleku mainitud otsuste kinnitamisel vilistlaskogu juhatatus võib lähtuda nii õigusepärasuse kui ka otstarbekohasuse seisukohalt⁷³.

Asjaajamiskoosolekud otsustavad jooksvaid küsimusi⁷⁴.

Jooksvate küsimuste mõiste määritlemine ja loend puudub põhikirjas. Sellest tuleb järeldada, et jooksvate küsimustena tulevad asjaajamiskoosolekuil lahendada kõik küsimused, mis ei kuulu peakoosolekute pädevusse.

Erakorralistel peakoosolekutel tulevad lahendada kõik peakoosoleku pädevusse kuuluvad küsimused, kui need ei ole lahendatud korralisel peakoosolekul.

Erakorralistel asjaajamiskoosolekuil tulevad arutami-

⁷². Ibid., §18, viimane lõik.

⁷³. E.Talviku arvates vilistlaskogu juhatusele kuulub ainult õigusepärasuse kontroll (E.Talvik, op.cit. lk.286.). Selle seisukohaga ei saa ühineda. Ainult õigusepärasuse kontrolli andmise korral oleks kaheldamatult allutatud ka teised otsused peakoosoleku pädevusse kuuluvais küsimusis (millest näit. juhatuse valimine ja kodukorra kinnitamine isegi tähtsam majanduslikest küsimusist) vilistlaskogu juhatuse kinnitamisele. Majanduslikest küsimusist on vilistlaskogu toetuste andjana otseselt huvitatud ja sellepärast on võimaldatud peakoosoleku otsuste kontrollimine vil.-kogu juhatusele otstarbekohasuse seisukohalt, millega aga neis küsimusis paratamatult kaasub ka õigusepärasuse kontroll.

⁷⁴. ÜKS Lisa 2, §19.

sele ja otsustamisele kõik jooksvad küsimused, mida ei peeta otstarbekohaseks või ei ole võimalik lahendada korralistel asjaajamiskoosolekuil. Neid küsimusi võidakse loetella suvaliselt üliõpilaskonvendi kodukorras.

4. päätükk.

Üliõpilaskonvendi juhatus.

§8. Raking.

Juhatus on üliõpilaskonvendi jooksvaid asju ajavaks eksekutiivorganiks⁷⁵. Ta on vähemalt kolmeliikmeline: esimees, abiesimees ja kirjatoimetaja. Kodukorraga võidakse suurendada juhatuse liikmete arvu. Juhatuseliikmeks võib peakoosolek valida üliõpilaskonvendi iga tegevliikme. Valimine toimub liht-häälteenamusega. Juhatus valitakse üheks poolaastaks⁷⁶.

Juhatus on rajatud kollegiaalsuse printsiibile. Juhativaks organiks on esimees, kes esineb juhatuse teiste liikmete suhtes primus inter pares kvalifikatsioonis. Juhatuseliikme on otsusevõimeline, kui sellest võtab osa enamus juhatuse liikmetest, nende hulgas esimees või abiesimees⁷⁷.

⁷⁵·Ibid., §13.

⁷⁶·Ibid., §§9, 14.

⁷⁷·Ibid., §15.

Juhatuse volituste alg- ja lõpptähtaeg määratakse üliõpilaskonvendi kodukorras või tava alusel.

Üliõpilaskonvendi põhikirja mõttest järeldub, et juhatus ja juhatuseliige peab lahkuma ka semestri kestel, kui üliõpilaskonvendi koosolek avaldab neile umbusaldust. Nii võiksime üliõpilaskonvendi koosolekute ja juhatuse vahetada nimetada parlamentarismi printsiibile rajatuks.

§9. Pädevus.

Üliõpilaskonvendi juhatuse kui eksekutiivorgani pädevusse kuulub jooksvate asjade ajamine⁷⁸. Eraldi mainitakse veel üliõpilaskonvendi põhikirjas juhatust poolaasta peakoosolekute ja erakorraliste koosolekute kokkukutsujana⁷⁹. Loomulikult koostab ta ka koosolekute päevakorra ja valmistab ette arutusele ja otsustamisele tulevad küsimused. Sellisena on juhatus koosolekutele ettevalmistavaks instantsiks. Üliõpilaskonvendi kodukorras võidakse juhatuse ja üksikute juhatusliikmete pädevusse kuuluvaid küsimusi üksikasjalikumalt piiritella.

78. Ibid., §13.

79. Ibid., §17.

5. päätükk.

R e v i s j o n i k o m i s j o n .

§10. Raking.

Revisjonikomisjon kollegiaalse organina on kolmeliik-
meline⁸⁰. Ta valitakse igal poolaastal peakoosoleku poolt⁸¹.
Valimisel vajalikku häälteenamust ei ole üliõpilaskonven-
di põhikirjas fikseeritud. Juhatus valitakse liht-häälte-
enamusega⁸² ja koosolekuil otsused tehakse koosolijate
3/4 häälteenamusega⁸³. Neist sättest kumbagi ei saa ra-
kendada revisjonikomisjoni liikmete valimisel, sellepä-
rast tuleks revisjonikomisjoni valimisel nõuetav häälte-
enamus määrata üliõpilaskonvendi kodukorras. Revisjoniko-
misjoni võib valida ainult üliõpilaskonvendi tegevliik-
meid⁸⁴.

Revisjonikomisjoni liikmed valivad endi hulgast ju-
hataja, kes kutsub kokku revisjonikomisjoni ja juhatab
selle koosolekuid. Revisjonikomisjoni istungitest võtab
osa sõnaõigusega üliõpilaskonvendi vanem⁸⁵.

80. Ibid., §25.

81. Ibid., §§18, 25.

82. Ibid., §14.

83. Ibid., §20, esimene lõik.

84. Ibid., §9.

85. Ibid., §25.

§11. Pädevus.

Üliõpilaskonvendi revisjonikomisjoni pädevusse kuulub üliõpilaskonvendi kassa, arveraamatute ja kassadokumentide revideerimine⁸⁶. Revisjonikomisjon võib revideerimisi teostada igal ajal ja revideerimistulemustest teatada üliõpilaskonvendi koosolekule. Selleks on tal õigus nõuda poolaasta peakoosolekute ja erakorraliste koosolekute kokkutsumist⁸⁷.

86. Ibid.

87. Ibid., §17.

2.lõik.

Üliõpilaskonvendi individuaal-
organid.

6.päätükk.

Üliõpilaskonvendi vanem ja
vanem tegevliige.

§12. Üliõpilaskonvendi vanem.

Üliõpilaskonventidel on vanemad. Vanema valivad üliõpilaskonvendid ülikooli lõpetanud vilistlaste hulgast oma vilistlaskogu hääskiitmisel. Vanemad kinnitab ametisse Üliõpilaskonna kuraator⁸⁸. Toodud seadusefraasist nähtuvalt on vanema ametisseseadmisel aluseks võetud komissaarsuse printsiip⁸⁹. Kuigi seaduses on öeldud, et "Vanema valivad üliõpilaskonvendid...", siiski juriidiliselt

⁸⁸ ÜKS §95.

⁸⁹ A.-T.Kliimann, Üliõpilaskond Ülikoolide seaduses, lk.8: "Viimasena /komissaarsuse printsiibina/ tuntakse haldusõigusteaduses sellist põhimõtet, mille kohaselt iseiseivate ühikute organ moodustatakse kõrgema suurema ühiku poolt lähetatavaist isikuist... Puhtal kujul see printsiip rakendub siis, kui alamaal ühikul, kelle juurde vastav isik ametisse seatakse, pole lubatud mingit kaasäräkimist kandidaadi valikul."

on see "valimine" ainult vanema kandidaadi ülesseadmise õiguse kasutamine⁹⁰. Seatud kandidaat tuleb esitada oma vilistlaskogule hääkskiitmiseks. Kui vilistlaskogu kandidaadile oma hääkskiitu ei anna, siis tuleb esitada uus kandidaat. Uusi kandidaate tuleb esitada senikaua, kuni esitatu vilistlaskogule on vastuvõetav ja ta saab kandidaadile anda oma hääkskiidu. Seega tegelikult vanem määratakse vilistlaskogu poolt⁹¹.

Vilistlaskogu poolt määratud vanema kinnitab ametisse üliõpilaskonna kuraator. Sellega kuraator teostab õigusepärasuse kontrolli. Kuraator ei saa kinnitamisest loobuda, kui vanem on "valitud" õigusepäraselt, olgugi et ta kinnitamiseks esitatud isikut ei pea üliõpilaskonvendi vanemana kohaseks⁹².

Üliõpilaskonna põhikirjas on üksikasjalikumalt täpsustatud üliõpilaskonvendi vanema ametiseseadmise menet-

⁹⁰. ÜÖP §46.-das ongi öeldud: "... valivad Üliõpilaskonvendid ... Üliõpilaskonvendi vanema kandidaadi..."

⁹¹. Vanema kandidaadile hääkskiidu võib anda vilistlaskogu või tema poolt valitud organ (ÜÖP §46, esimene lõik). Missugune see organ just on, see on jäetud üliõpilaskonvendi vilistlaskogu enese määrata.

⁹². A.-T.Kliimann, op.cit., lk.9, nota 18.

lust⁹³. Üliõpilaskonvendi vanemad määratakse kolmeks aastaks. Pärast ametiaja lõppu on üliõpilaskonvendi vanem tagasimääratav järgmiseks ametiajaks. Vanem võib suvaliselt lahkuda ametist enne ametiaja lõppu. Lahkunud vanema volitused kestavad kuni uue vanema ametisse kinnitamiseni kuraatori poolt. ÜÖP nimetab enne ametiaja lõppu lahkunud vanema asemele ametisse seatud vanemat kuni ametiaja lõpuni vanema asetäitjaks. Vanema ja vanema asetäitja eritlemisel ei ole aga tegelikult mingisugust tähtsust ja ÜKS mõttest järelduvalt võib ka vanema asetäitjat nimetada vanemaks.

Missugusel aastal algab üliõpilaskonvendi vanema ametiaeg, see määratakse Üliõpilaskonna Vanematekogu poolt

93. ÜÖP §§46,47,48. - Kuid olgu siinkohal kohe mainitud, et osa ÜÖP vastavaist sättest on vastuolus ÜKS normidega ja selletõttu ei tule rakendamisele. Nii näiteks esineb ÜÖP §46.-das lausend:
"... valivad Üliõpilaskonvendid ... oma ülikooli lõpetanud vilistlaste hulgast Üliõpilaskonvendi vanema kandidaadi...", aga ÜKS §95-das öeldakse, et üliõpilaskonvendi vanem valitakse ülikooli lõpetanud vilistlaste hulgast. Mida ÜÖP "oma ülikooli lõpetanud vilistlaste" all mõistab, see ei ole küll päris selge. Puhtfiloloogiliselt tõlgendades peaks järeldama, nagu oleks üliõpilaskonvendidel oma ülikool. Selline väide on aga absurdne. Kui selliselt on tahetud märkida Tartu Ülikooli, siis on see ÜKS kitsendamine ja vastav säte ei ole rakendatav. On ju ÜKS-s lubatud pääle Tartu Ülikooli lõpetanute valida vanema kandidaadiks ka teiste ülikoolide lõpetanuid. - Nimetatud põhjusel ei saa tsiteeritud lausendit rakendada ka selles mõttes, nagu võiks vanema kandidaati valida ainult üliõpilaskonvendi oma vilistlaste hulgast.

liisu läbi⁹⁴.

Üliõpilaskonvendi vanema kandidaadi valib üliõpilaskonvent, kelle vanema ametiaeg lõpeb järgneval semestril, 15. detsembriks või kohe pärast vanema lahkumist, kui lahkumine on teostunud enne ametiaja lõppu. Vilistlaskogu poolt hääkskiidetud vanema kandidaadi esitab üliõpilaskonvent 25. jaanuariks kuraatorile kinnitamiseks, saates ühtlasi kuraatorile: 1) üliõpilaskonvendi juhatuse poolt tõestatud ära kirja üliõpilaskonvendi vanema /kandidaadi/ valimise protokollist, 2) üliõpilaskonvendi vilistlaskogu juhatuse kirjaliku teate üliõpilaskonvendi vanema kandidaadi hääkskiitmise kohta ja 3) üliõpilaskonvendi vanema kandidaadi isikliku kirjaliku nõusoleku⁹⁵. Kui kuraator jätab mõne üliõpilaskonvendi poolt esitatud vanema ametisse kinnitamata, siis teeb ta vastavale üliõpilaskonvendile teatavaks kinnitamata jätmise ning määrab ühtlasi tähtaja uue vanema kandidaadi esitamiseks⁹⁶. Kinnitamata jätmise teade peab olema motiveeritud.

Üliõpilaskonvendi vanema pädevusse kuulub üliõpilaskonvendis tehtava kasvatustöö juhtimine ja üliõpilaskon-

94. ÜÖP §48.

95. Ibid., §46.

96. Ibid., §47.

vendi liikmete distsipliini järele valvamine⁹⁷. Nende ülesannete teostamisel vanemal on õigus seistada kasvatuslike ja distsiplinaarsete küsimuste kohta käivaid üliõpilaskonvendi organite otsuseid ja esitada neid vilistlaskogu juhatusale lõplikuks lahendamiseks. Vanem võib osa võtta üliõpilaskonvendi kohtu istungeist ja revisjonikomisjoni koosolekuist ja oma äranägemise järgi anda asju üliõpilaskonvendi kohtu lahendada⁹⁸. Vanem üliõpilaskonvendis on õieti valvet teostavaks inspektoriks. Ta ise ei saa lahendada küsimusi. Ta võib ainult üliõpilaskonvendi kasvatuslikud ja distsiplinaarsed otsused oma arvamist juurde lisades devolveerida vilistlaskogu juhatusale lõplikuks otsustamiseks. Vanemal on abiks vanem tegevliige.

Üliõpilaskonvendi vanema õigusi ja kohuseid üliõpilaskonna Vanematekogu liikmena vaatlеме Vanematekogu käsitlevad päätükis.

§13. Üliõpilaskonvendi vanem tegevliige.

Vanem tegevliige valitakse üliõpilaskonvendi poolt⁹⁹. Valivaks organiks on üliõpilaskonvendi peakoosolek. Valimisel nõuetav häälteenamus ja valimismenetlus fikseeritakse

97. ÜKS §95, esimese lõigu teine lause ja ÜKS Lisa 2,

98. ÜKS Lisa 2, §22, teine lõik ja §25. / §22.

99. ÜKS Lisa 2, §23.

se kodukorras. Vanemaks tegevliikmeks võib valida ainult üliõpilaskonvendi tegevliiget¹⁰⁰. Vanema tegevliikme kinnitab ametisse üliõpilaskonvendi vanem¹⁰¹, kelle kinnitamisõigus piirdub siin vaid õigusepärasuse kontrolli teostamisega. Ainult siis võib vanem jätta vanema tegevliikme kinnitamata, kui valitud isik ei vasta sellekohasele nõudele, või kui ta ei ole valitud ettenähtud menetluses.

Kinnitamatajätmist peab vanem motiveerima.

Vanem tegevliige on üliõpilaskonvendi vanemale abiks selle ülesannete teostamisel¹⁰². Üliõpilaskonvendi kodukorraga võidakse vanemale tegevliikmele anda ka teiselaadilisi ülesandeid. Nii võidakse vanema tegevliikme ametiga ühendada näiteks üliõpilaskonvendi kohtu esimehe, vanamehe ehk vanaonu j.t. ameteid.

7. päätükk.

Ü l i õ p i l a s k o n v e n d i e s i m e e s j a
k i r j a t o i m e t a j a .

§14. Üliõpilaskonvendi esimees.

Üliõpilaskonvendi esimees on üliõpilaskonvendi juha-

100. ÜKS Lisa 2, §22. §9.

101. Ibid., §23.

102. Ibid.

tuse kui kollegiaalorgani liikmeks. Kuid pääle selle on esimees üliõpilaskonvendi iseseisvaks juhtivaks organiks. Üliõpilaskonvendi põhikirjas on esimehe eriülesandena märgitud üliõpilaskonvendi koosolekute juhatamine¹⁰³. See on fusioon, mis viimaseaegseis eesti kogukondlikes seadusis on omaks võetud sagelirakendatava printsiibina¹⁰⁴. Nagu juba üliõpilaskonvendi koosolekuid vaadeldes nägime, on esimees koosolekute juhatajana asendamatu. Üliõpilaskonvendi juhatuse koosolekuid aga võib juhatada ka mõni teine juhatuse liige, näit. abiesimees¹⁰⁵. Üliõpilaskonvendi kodukorras võidakse esimehe kui juhatuse siseorgani pädevust täpsustavalt piiritella.

Üliõpilaskonvendi esimehe valimisel rakendatakse täpselt sama korda, kui teistegi juhatuseliikmete valimisel.

§15. Üliõpilaskonvendi kirjatoimetaja.

Üliõpilaskonvendi kirjatoimetaja on üliõpilaskonvendi juhatuse siseorganiks. Üliõpilaskonvendi põhikiri on aga kirjatoimetaja kui iseseisva organi pädevusse kuuluvaks tunnistanud üliõpilaskonvendi koosolekute protokollimise¹⁰⁶.

103. Ibid. §17.

104. Vrdl. Linnaseadus (RT1938, 43,404) §37, Maakonnaseadus (RT 1938, 43,405) §40 ja Vallaseadus (RT 1937,32,310) §32

105. ÜKS Lisa 2, §15.

106. Ibid., §17.

Kirjatoimetaja üliõpilaskonvendi koosolekute protokollijana on samuti asendamatult kui esimees üliõpilaskonvendi koosolekute juhatajana.

Üliõpilaskonvendi kirjatoimetaja valimise ja valitava isiku kohta on rakendatavad samad normid, mis üliõpilaskonvendi esimehegi valimise kohta.

II o s a.

Üliõpilaskonna II astme raking ja pädevus.

3. lõik.

Ü l i õ p i l a s k o n n a k o l l e k t i i v -
o r g a n i d.

8. päätükk.

Ü l i õ p i l a s k o n n a E s i n d u s.

§16. Raking.

Üliõpilaskonna Esindus on üliõpilaskonmentide esin-
dajate-koguks ja Üliõpilaskonna deliberatiivseks organiks.
Esindusega dualistlikult teotseb teise juhtiva kollegiaal-
organina Üliõpilaskonna Vanematekogu. Neile on superõr-
neeritud Üliõpilaskonna kuraator ja abikuraator¹⁰⁷.
Esindusele on subordineeritud Esinduse enda poolt moodus-
tatud organid.

Esinduse moodustamise aluseks on võetud nn. delegaati-

107. A.-T.Kliimann, op.cit., lk.6.

de printsiip¹⁰⁸. Esindus moodustatakse üliõpilaskonventide esindajaist. Esindusse saadab iga üliõpilaskonvent ühe hääleõigusliku esindaja iga täis-neljakümne liikme päält. Üliõpilaskonvendid, keel on alla neljakümne liikme, võivad esindaja saamiseks Üliõpilaskonna Esindusse paarikaupa liituda. Esinduse moodustamisel arvestatakse ainult Tartu Ülikoolis immatrikuleeritud eesti riikkondsusse kuuluvaid üliõpilasi¹⁰⁹.

Esinduse moodustamise lähemad üksikasjad on ligemalt

¹⁰⁸. A.-T.Kliimann, op.cit.,lk.7 jj.:"See organiseerimisprintsiip /delegaatide printsiip/ tähendab haldusõiguste teaduses seda, et suurema ühiku kõrgem organ moodustatakse väiksemate ühikute poolt lähetatavaist esindajaist. Puhtal kujul see põhimõte tahab, et iga ühik lähetaks vaid ühe esindaja niiviisi moodustatavasse kolleegiumi. Üliõpilaskonna rakingus see printsiip pole aga leidnud kasutamist selles sisus. Kuigi delegaatide idee leiab Esinduse moodustamisviisis kajastust, on siin ometi ühtlasi tegemist mingi jämedakoelise proportsionaalsusega.

Delegaatide printsiibi puhtakujulisest rakendusest kaldutakse kõrvale, esiteks sellega, et väiksemaile üliõpilaskonventidele ei võimaldata iseseisvat esindajat. Teiseks tuleb nähtavale kallak proportsionaalsuse poole selles, et igast üliõpilaskonvendist lähetatakse Esindusse üks täisõiguslik esindaja iga täis-neljakümne liikme pealt, seega ühest suuremast üliõpilaskonvendist mitu esindajat-delegaati. Proportsionaalsuse jämedakoelisuus aga avaldub selles, et suuremate üliõpilaskonventide häälte ülejääke (neljakümnele jagamisel ülejäävate liikmete arvu) ei arvestata, s.o. ei lubata ka nende ärakasustamiseks omavahelist liitumist."

¹⁰⁹. Üks §101. - Sama § esimese lõigu eelviimasest lausest nähtub, et Tallinna Tehnikaülikooli Üliõpilaskonna Esindusse saadetakse esindaja iga täis-kahekümne liikme päält.

määratletud Üliõpilaskonna põhikirjas. Sää1 on pääle Esinduse täieõiguslike liikmete ettenähtud veel üliõpilaskonventide sõnaõigusega esindajad Esinduses¹¹⁰. Nendeks võivad olla Ülikooli Valitsuse poolt ajutise teotsemise loa saanud üliõpilaskonventide esindajad. Üliõpilaste üldsihili eriorganisatsioonede käsitledes juba jõudsime otsusele, et vilistlaskoguta üliõpilaskonventidele ajutist teotsemiseks luba võimaldav Üliõpilaskonna põhikirja norm, olläs vastuolus Ülikoolide seadusega, on tühine ja ei tule rakendamisele. Järelikult ei saa üldse olla ajutise teotsemise loa alusel eksisteerivaid üliõpilaskonvente ega selliste esindajaid Esinduses. Iga üliõpilaskonvent Ülikooli Valitsuse poolt registreerimisega saab automaatselt õiguse Esindusse täieõigusliku esindaja saatmiseks, kui ta oma liikmete arvult ainult vastab ülesseatud tingimustele¹¹¹. Esinduses ei saa olla kehtivate normide järgi üldse üliõpilaskonventide sõnaõigusega esindajaid. Üliõpilaskonna põhikirja norm (§7, IV lõik), mis võimaldab osa üliõpilaskonventidele sõnaõigusega esindajaid Esinduses, on tühine.

110. ÜõP §7, neljas lõik.

111. Praegustel nn. üliõpilasühingutel on täielik õigus Esinduse tööst osa võtta oma hääleõiguslike esindajatega, niikaua kui nad Ülikooli Valitsuse poolt on registreeritud üliõpilaskonventidena.

Esinduse isikukond pole stabiilne, sest ei ole täpselt määratud ta isikute arv. See oleneb üliõpilaskonventide liikmete arvust.

Esinduse moodustamist teostab üliõpilaskonna Juhatus üliõpilaskonna kuraatori järelevalvel¹¹².

Iga aasta 22. jaanuariks esitavad üliõpilaskonvenndid üliõpilaskonna kuraatorile oma liikmete nimekirja, milles võivad esineda ainult eesti riikkondsusse kuuluvad inmatrikuleeritud üliõpilased. Pärast nimekirjade kontrollimist, mida Juhatus teostab koos kuraatoriga, ja kinnitamist üliõpilaskonna kuraatori poolt, teatab viimane üliõpilaskonventidele, aluseks võttes esitatud ja kontrollitud nimekirjad, mitu esindajat iga üliõpilaskonvent võib Esindusse saata. Kuraatori korraldusele võib üliõpilaskonvent esitada protesti rektorile. Rektori seisukoht on lõplik. Üliõpilaskonvenndid, kellel on vähem kui nelikümmend liiget, teatavad 25. jaanuariks kuraatorile oma paarikaupa liitumisest esindaja saamiseks Esindusse. Teadaanne saadetakse kirjalikult, allakirjutatud mõlema üliõpilaskonvendi esimehe poolt¹¹³.

Esindajad valitakse üliõpilaskonvendi peakoosolekul

112. ÜõP §11.

113. Ibid., §12.

Üliõpilaskonvendi põhikirja eeskirjade kohaselt. Esindajate valimisprotokoll, mis kinnitatakse üliõpilaskonvendi juhatuse poolt, saadetakse hiljemalt kolmandal päeval pärast valimist üliõpilaskonna kuraatorile¹¹⁴.

Esindajate valimised üliõpilaskonventide poolt teostatakse hiljemalt 28. jaanuariks. Üliõpilaskonna kuraator kontrollib saadetud valimisprotokolli alusel valimiste õigusepärasust ja esitab õigusepäraselt valitud esindajad rektorile kinnitamiseks. Kui rektor jätab mõne esindaja kinnitamata, siis teatab ta kinnitamata-jätmisest ja põhjustest vastavale üliõpilaskonvendile, kus kolme päeva jooksul pärast nimetatud teadaande saabumist võetakse ette uued valimised ning esitatakse need kinnitamiseks rektorile¹¹⁵.

Rektorile omistatud kinnitamisõigus on ka ainult õigusepärasuse kontrolliõigus. Rektor võib esindaja jätta kinnitamata ainult siis, kui valitu ei vasta positiivses õiguses seatud nõuetele või kui valimine ei ole teostatud ettenähtud menetluses. Kõigil teistel juhtudel rektor peab üliõpilaskonvendi poolt esitatud esindaja kinnitama. Esindaja kinnitamatajätmine rektori poolt suvaliselt oleks

114. ÜõP §13.

115. Ibid., §14.

vastuolus Esinduse moodustamise aluseks oleva delegaatide printsiibiga, mis üliõpilaskonventidele omistab õiguse valida esindajaks sätitud menetluses suvaliselt eesti kodakondsusse kuuluv see tegevliige, kes üliõpilaskonvendi arvates on selleks sobivaim.

Uus Esindus astub kokku veebruari esimesel nädalal endise Juhatusel¹¹⁶. Esindus on permanentne organ. Esinduse volitused kestavad kuni uue Esinduse valimiste kinnitamiseni rektori poolt¹¹⁷.

Üliõpilaskonna põhikirja normist, mille järgi Esinduse valimised kuuluvad rektori kinnitamisele¹¹⁸, tuleb järeldada, et päle üliõpilaskonventide üksikute esindajate kinnitamise kuulub rektori pädevusse kogu Esinduse valimiste kinnitamine, s.o. korralduse andmine, millega tunnistatakse uus Üliõpilaskonna Esindus looduks¹¹⁹. Tegelikuses Esinduse valimiste kinnitamine evib suure tähtsuse, see on momendiks, mil lõpevad senise Esinduse volitused ja uus Esindus algab oma ülesannete täitmist. Kui

116. ÜõP §15, esimene lõik.

b 117. Ibid., §27.

118. Ibid.

119. See on analoogiline toiming Riigikogu valimistulemuste avaldamisele Riigi Teatajas. Vrdl. Riigivolikogu valimise seadus (SK I 1938, 3,4,) §72 ja Riiginõukogu kujundamise seadus (SK I 1938, 3,5) §25.

üksikute üliõpilaskonventide esindajad kinnitatakse korraga, siis võib rektor samaaegselt ja samas aktis kinnitada ka kogu uue Esinduse koosseisu.

Esinduse liige loetakse Esindusest lahkunuks omal soovil, üliõpilaskonvendist lahkumisel või eksmatrikuleerimisega¹²⁰. Ka kaotab Esinduse liige oma liikmeõigused Esinduse koosolekuilt kolm korda põhjuseta puudumise tagajärjel. Sellisel korral Esinduse liige tagandatakse Üliõpilaskonna Juhatus otsusega, mille kinnitab kuraator¹²¹. Esinduse moodustamise aluseks olevast delegaatide printsiibist järelduvalt on üliõpilaskonvendil õigus igal ajal oma esindajaid Esindusest ära kutsuda ja nende asemele uusi valida. Esindaja lahkumisel valitakse vastavaks üliõpilaskonvendi poolt Esinduse volituste kestvuse lõpuni uus esindaja¹²².

Esinduse koosolekud on korralised ja erakorralised. Korralised Esinduse koosolekud kutsub kokku Juhatus semestri kestel, vähemalt üks kord kuus. Erakorralised Esinduse koosolekud kutsub kokku Juhatus kas omal algatusel või Esinduse koosseisu ühe neljandiku liikmete või revisjonitoimkonna kirjalikul nõudmisel hiljemalt 5 x 24 tunni

120. ÜõP §16.

121. Ibid., §26, teine lõik.

122. Ibid., §16.

jooksul pääle nõude saamist või Ülikooli rektori või Üliõpilaskonna kuraatori kirjalikul nõudmisel nende poolt määratud ajaks¹²³.

Ligemalt peab analüüsima Üliõpilaskonna põhikirja sätteid, millistes lubatakse Esinduse koosolekuid kokku kutsuda ainult kuraatori eelneval nõusolekul¹²⁴. Siin on tegemist kuraatorile omistatud eelkontrolli teostamise õigusega. Ülikoolide seadusest aga nähtub, et kuraator inspektorina on järelevalvet teostavaks organiks¹²⁵. Järelikult ÜÖP vastavad sätted, millega tehakse kohustuslikuks Esinduse koosolekute pidamiseks kuraatori eelnõusoleku hankimine, laiendavad kuraatorile ÜKS-s omistatud õigusi ja on seadusega mittekooskõlastatavatena tühised ega saa tulla rakendamisele. Samadel motiividel on tühine ÜÖP säte, milles nõutakse Esinduse koosolekute päevakorra kinnitamisest kuraatori poolt¹²⁶. Kuraator võib keelata koosoleku pidamist või nõuda päevakorra muutmist ainult siis, kui päevakorda on võetud küsimus, mis ei kuulu üldse Esinduse võimkonda või kui koosoleku kokkukutsumine ei ole toimunud ettenähtud menetluses. Neid õigusi kuraator kasutab järe-

¹²³. ÜÖP §17.

¹²⁴. Ibid., §§17,18.

¹²⁵. ÜKS §104: "Üliõpilaskonna kuraatori ja tema abi ülesandeks on järelevalve üliõpilaskonna organite ...üle.."

¹²⁶. ÜÖP §18, kolmas lause.

levalve organina.

Esinduse koosoleku kokkukutsumine toimub kirjalike kutsetega, millele lisatakse koosoleku päevakord. Kutsed saadetakse laiali vähemalt 3 x 24 tundi enne määratud koosoleku algust. Erakorraliselt võib koosoleku kutseid laiali saata ka hiljemini, kui seda tarvilikuks peavad Esindus, Üliõpilaskonna Juhatus, rektor või kuraator¹²⁷.

Kolmel esinduseliikmel on õigus algatada nende poolt esitatud küsimuse võtmist järgmise koosoleku päevakorda, kui see algatus on Juhatusel enne koosoleku kutsete väljastamist kirjalikult ~~esitatud~~ esitatud¹²⁸. Juhatusel on aga õigus algatatud küsimust ka päevakorrast välja jätta. Sellisel korral võib neljandik Esinduse liikmeist algatatud küsimuse arutamist Esinduse koosolekul nõuda erakorralise koosoleku kokkukutsumise nõude esitamise korras.

Esinduse koosolekud on kinnised. Neist võivad pääle Esinduse liikmete sõnaõigusega osa võtta rektor, kuraator ja abikuraator. Tarbekorral võib juhatus Esinduse koosolekule kutsuda asjatundjaid seletuste andmiseks.

Pidulikel juhtumel võidakse Esinduse koosolek avalikuks kuulutada kuraatori eelneval nõusolekul¹²⁹.

¹²⁷. ÜÖP §18 ja 19, esimene lõik.

¹²⁸. Ibid., §19, teine lõik.

¹²⁹. ÜÖP §23. - Esinduse koosolekute kinnisus on omapärasuseks, mida tavaliselt normaalsetel aegadel ei esine omavalitsuslike esinduskogude koosolekute puhul.

Esinduse koosolekuid juhatab Üliõpilaskonna esimees; tema äraolekul või ülesandel abiesimees. Protokollib sekretär või abisekretär¹³⁰. Uue Esinduse esimest koosolekut juhatab kuni uue esimehe valimiseni endine Üliõpilaskonna esimees ja protokollib kuni uue sekretäri valimiseni endine sekretär¹³¹. Esinduse koosoleku protokollis kantakse ainult vastuvõetud otsused. Koosoleku käiku, sõnavõtte ega ettepanekuid ei ole lubatud protokollis kanda. Küll tuleksid protokollida koosolekust osavõtjate nimed, sest muidu on raske koosoleku otsusevõimelisust kontrollida. Protokollitud otsused kinnitatakse kuraatori poolt ja sellejärgi saadetakse hiljemalt ühe nädala jooksul pärast asetleidnud koosolekut teadmiseks Vanematekogule ja kõigile üliõpilaskonventidele¹³².

Esinduse koosolek on otsusevõimeline, kui on koos Esinduse hääleõiguslike liikmete enamus¹³³. Käesoleval korral tõusetub küsimus, missugune arv tuleb võtta aluseks koosoleku kvoorumis arvestamisel? Kas võtta kvoorumis arvestamise aluseks Esinduse moodustamisel kuraatori poolt üliõpilaskonventide nimekirjade põhjal fikseeritud Esinduse arvuline koosseis (mida võiks nimetada nominaalseks arvuks), või iga koosoleku ajal tegelikult Esinduse liik-

~~maks~~ 130. ÜõP §20.

131. Ibid., §15, teine lõik.

132. Ibid., §23, viimane lõik.

133. ÜKS §98, kolmanda lõigu esimene lause.

meks olijate arv (mida võiks nimetada ajutiseks arvuks)?
Võtame järgmise näite: Esinduse liikmete arv on 51. Mit-
mesugustel põhjustel on Esindusest lahkunud 10 liiget.
Uusi esindajaid ei ole veel valitud. Vahepeäl aga osutub
vajalikuks Esinduse koosoleku pidamine. Kas on nüüd kvoor-
umi arvestamise aluseks 51 või 41? - Tuleb asuda seisukohale,
et kvoorumi arvestamise aluseks peab võtma nn.
nominaalse arvu. Vastupidisele seisukohale asudes, esiteks
kujuneb kvoorumi arvestamise alus alaliselt muutuvaks ja
teiseks võib tegelikkuses kujuneda Esindus täielikuks kar-
rikatuuriks. Nii võib juhtuda, et sellise tõlgendamise
korral näit. ainult kolm liiget Üliõpilaskonna Esindusena
teevad otsuseid.

Esinduse otsus loetakse vastuvõetuks, kui selle poolt
on üle poole koosolevaist hääleõiguslikest liikmeist.
Üliõpilaskonna põhikirja vastuvõtmisel ja muutmisel ja
kõigile üliõpilasile kohuslike korralduste andmisel on
nõuetav 3/4 koosolevate hääleõiguslike liikmete poolt-
olemine, mis ei või olla vähem kui Esinduse hääleõigusli-
ke liikmete enamus¹³⁴. Esinduse kodukord võetakse vastu
absoluutse häälteenamusega. Kodukordade vastuvõtmiseks
ja muutmiseks nõutakse otsustamist kahel lugemisel¹³⁵.

¹³⁴. ÜKS §98, kolmas lõik ja ÜÖP §24.

¹³⁵. ÜÖP §21, viimane lause.

1/4 Esinduse liikmete nõudmisel on Esindus enne otsuse tegemist ülestõstetud küsimuses kohustatud ära kuulama Vanematekogu arvamuse¹³⁶. Arvamuse ärakuulamise nõudmine, millele lisatakse juurde kõik küsimuse otsustamiseks tehtud ettepanekud¹³⁷, esitatakse pärast sellekohast teadaannet kirjalikult Üliõpilaskonna Juhatusetele, kes selle edasi saadab kuraatorile. Sama küsimuse kohta võib Vanematekogu arvamuse ärakuulamist kuraatori nõusolekuta nõuda ainult üks kord¹³⁸. Ülikoolide seadusest selgub, et ülestõstetud küsimuses võib Vanematekogult arvamust küsida ka korduvalt küsimuse erivariatsioones ja põhjendatud vajaduse ulatuses täiendavalt¹³⁹. Üliõpilaskonna põhikiri lubab sama küsimuse kohta Vanematekogult arvamust pärida korduvalt ainult kuraatori nõusolekul. Kuraatori nõusoleku andmisest keeldumise õigus on piiratud. Ta võib nõusoleku andmisest keelduda ainult siis, kui esitatud uus küsimus oma sisult on varem esitatud küsimusele täpselt

¹³⁶. Üks §98, viimane lause.

¹³⁷. Kõigi ettepanekute esitamine võib tehniliselt osutada väga raskeks, sest - nagu varem nägime - nende protokollimine on keelatud.

¹³⁸. ÜõP §22.

¹³⁹. Õigusteaduse professorite H. Kadari, A.-T. Kliimanni ja J. Uluotsa tõlgendus. (Vt. Üliõpilaskonna Juhatusetele sisetatulnud kiri 5.V.1938.nr.413.).

sarnane. Kõigil teistel juhtudel kuraator peab arvamuse küsimiseks oma nõusoleku andma, kui küsimus esitatakse õigusepäraselt.

§17. Pädevus.

Üliõpilaskonna Esindus aktiivse organina koos Vanematekoguga juhib üliõpilaskondlikku teotsemist ja Üliõpilaskonna haldamist otseselt ja Esinduse poolt ellukutsuud organite kaudu¹⁴⁰. Selleks Esindus valib enesekorraldamise põhimõtte alusel Üliõpilaskonna Juhatuses ühes esimehe ja sekretäri, toimekondade liikmed ja majandusjuhataja¹⁴¹. Esindus Üliõpilaskonna kõrgema haldusorganina oma haldusfunktsiooni valdkonda kuuluvate üksikjuhtude lahendamiseks kasustab nn. korraldise ja mõningais omaasjus legislatiivfunktsiooni teostajana annab nn. määrusi¹⁴². Kõigile üliõpilastele kohuslikud distsiplinaarmäärused antakse Esinduse poolt Vanematekogu eelneval~~le~~ hääkskiitmisel ja Ülikooli Valitsuse kinnitamisel¹⁴³. Pääle distsiplinaarmääruste võib Esindus anda veel täiesti iseseisvalt kõigile üliõpilastele kohuslikke määrusi, mida seaduses ni-

140. ÜõP §8.

141. Ibid., §9, punkt 2.

142. A.-T. Kliimann, op.cit.lk.14 jj.

143. ÜKS §§98, 102.

metatakse küll korraldisteks¹⁴⁴.

Esindus Üliõpilaskonna esindajana määrab kindlaks esinemise lähema korra ja üliõpilaskonventide järjekorra rongikäikudel ja paraadidel¹⁴⁵. Võtab vastu Üliõpilaskonna erimäärused ja kodukorrad¹⁴⁶.

Üliõpilaskonna põhikirja edaspidine muutmine või uue põhikirja vastuvõtmine kuulub Esinduse pädevusse¹⁴⁷. Põhikirja muutmist võib Esindus algatada oma ametiaja viimasel veerandil, s.o. novembri 1.nädalast kuni veebruari 1.nädalani, kirjaliku esitisega, millele on alla kirjutanud Esinduse liikmete enamus¹⁴⁸. Põhikirja muutmismenetlus on üksikasjalikumalt sätitud ÜÖP-s¹⁴⁹. Uue põhikirja vastuvõtmiseks ei leidu praeguses põhikirjas ajaliselt kitsendavaid norme, millest tuleb järeldada, et uut Üliõpilaskonna põhikirja võib Esindus vastu võtta igal ajal ÜKS-s ettenähtud korras¹⁵⁰.

Majanduslikul alal Esindus haldab Üliõpilaskonna varasid, kultuurilisi ja majanduslikke ettevõtteid; asutab

144. ÜKS §§98.102.

145. ÜKS §98, teine lõik. ÜÖP §9, punkt 1 ja §74.

146. ÜÖP §9, punkt 10.

147. Ibid., punkt 9.

148. Ibid. §75.

149. Ibid. §§75, 76.

150. ÜKS §107.

Ex lib. univ. Tart.

Üliõpilaskonna käsutada olevaist summadest erikassasid ja fonde; omandab ja võõrandab vallas- ja kinnisvara ning sõlmib lepinguid; võtab vastu Üliõpilaskonna eelarve ja esitab selle Ülikooli Valitsusele kinnitamiseks¹⁵¹. Majandushalduse alal on Esindus sõltuv Ülikooli Valitsusest, rektorist ja majandusdirektorist. Üliõpilaskonna kinnisvarade võõrandamine ja üldsummas suuremate kohustuste täitmine, kui seda võimaldab Üliõpilaskonna aastane sissetulek temale määratavaist õppemaksuprotsentidest, võib toimuda ainult Ülikooli Valitsuse hääkskiitmisel¹⁵². Üliõpilaskonna majanduslikku asjaajamist selle õigusepärasuse ja otstarbekohasuse seisukohalt kontrollib rektor majandusdirektori kaudu¹⁵³. Rektor võib Esinduse vastavasisulisile aktele pääle panna oma "veto"¹⁵⁴.

Esindus enese poolt ellukutsutud organite tegevuse juhtijana kinnitab nende organite tegevuskavad ja aruanded¹⁵⁵.

Tartu Üliõpilaskonna esindajana Esindus sõlmib Eesti Üliõpilaskonnaks liitumise kokkuleppe Eesti Vabariigi Tal-

151. Üks §§98,99,100. ÜõP §9, punktid 3,4,6,7.

152. Üks §99, teine lõik.

153. Ibid., §100.

154. A.-T. Klimann, op.cit., lk.16.

155. ÜõP §9, punkt 8.

linna Tehnikaülikooli Üliõpilaskonnaga Ülikoolide seaduses ettenähtud korras¹⁵⁶.

Üliõpilaskonna Esindus kui omavalitsusühiku kõrgema astme juhtiv organ avaldab oma arvamuse asutatavate üliõpilaskonventide kohta¹⁵⁷.

Esindus võtab vastu Esinduse kodukorra, milles nähakse ette lähem asjaajamise, asjaarutamise ja otsustamise kord. Esinduse poolt vastuvõetud kodukorra kinnitab rektor pärast Vanematekogu arvamuse ärakuulamist. Esindusel oma kodukorra vastuvõtmise õigus on piiratud ajaldasa. Kui Esindus kuraatori poolt määratud tähtajaks kodukorda vastu ei võta, annab Esinduse kodukorra rektor kuraatori ettepanekul, ära kuulatud Vanematekogu arvamuse (ÜöP §24).

9. päätükk.

Ü l i õ p i l a s k o n n a J u h a t u s .

§18. Raking.

Üliõpilaskonna Juhatus on täitvaks ja jooksvaid asju ajavaks eksekutiivorganiks. Ta on rajatud kollegiaalsuse printsiibile. Koosneb kaheksast juhatuseliikmest: Üliõpilaskonna esimehest, kahest abiesimehest, sekretärist, kahest abisekretärist, laekurist ja abilaekurist¹⁵⁸.

156. Üks §96, teine lõik.

157. Ibid. §94.

158. ÜöP §30.

Juhatus valitakse Esinduse poolt enesekorraldamise põhimõtte alusel. Juhatuseliikmeiks võidakse valida ainult Esinduse liikmeid. Valimine toimub salajasel hääletamisel koosolijate absoluutse häälteenamusega ja kinnitatakse kuraatori poolt¹⁵⁹. Endine Juhatus jääb oma kohuste täitmisele kuni uus kinnitatud Juhatus talt asjaajamise üle võtab, mis peab toimuna hiljemalt ühe nädala jooksul uue Juhatuse kinnitamise kuupäevast arvates¹⁶⁰.

Ülikooli õppetöö vaheajaks võib Esindus valida Juhatuse liikmete asetäitjaid Üliõpilaskonna kuraatori kinnitamisel¹⁶¹.

Üliõpilaskonna Juhatuse ja Esinduse vahekord on rajatud parlamentarismi printsiibile. Esineb Esinduse primaat Juhatuse üle ja viimane on subordineeritud esimesele. Juhatus või üksik juhatuseliige astub tagasi, kui talle avaldab umbusaldust Esinduse liikmete enamus¹⁶².

Ülikooli semestri kestel kauem kui kuue nädalase ~~Tartu~~ tust eemaloleku või kolm korda järgimööda Juhatuse koosolekuilt põhjuseta puudumise tagajärjel langeb Juhatuse liige Juhatuse ettepanekul ja kuraatori otsusel Juhatusest välja. Väljalangenud liikme asemele valitakse järgmisel

159. ÜöP §31, esimene lõik.

160. Ibid.

161. Ibid., §31, teine lõik.

162. Ibid., §31, kolmas lõik.

Esinduse koosolekul uus liige¹⁶³.

Juhatuse koosolekuist osavõtmine on juhatuseliikmeile kohuslik. Koosolek on otsusvõimeline, kui koos on vähemalt neli juhatuseliiget, nende hulgas esimees või tema asemik. Asemikuks on loomulikult esimene abiesimees, kui see kodukorras pole fikseeritud teisiti. Koosolekuist võtavad tarvilust mööda osa toimkondade juhatajad. Igast juhatuses koosolekust teatatakse kuraatorile, abikuraatorile, majandusjuhatajale ja toimkondade juhatajaile. Kuraatoril ja abikuraatoril on õigus osa võtta Juhatuses koosolekuist sõnaõigusega¹⁶⁴.

Juhatus kollegiaalorganina otsustab küsimusi hääletamusega. Häälte poolnemisel otsustab esimehe hääl. Esimehe puudumisel lükatakse häälte poolnemise korral küsimuse otsustamine edasi järgnevaks koosolekuks¹⁶⁵.

Juhatuses juhtivaks organiks on esimees abidega. Esimees Juhatuses siseorganina esineb primus inter pares kvalifikatsiooniga.

163. ÜõP §33.

164. Ibid. §32.

165. Ibid.

§19. Pädevus.

Üliõpilaskonna Juhatus täitva ja jooksvaid asju ajava eksekutiivorganina hoolitseb Esinduse otsuste täitmise eest¹⁶⁶. Loomulikult tulevad täitmisele ainult õigusepärased otsused /korraldised ja määrused/. Juhatus Üliõpilaskonna põhikirja kohaselt: esindab Üliõpilaskonda kohututes ja ametiasutistes kas ise või voliniku kaudu; sõlmib Esinduse ülesandel ja volitusel lepinguid Esinduse nimel (vastava igakordse või üldise Esinduse korraldise põhjal) ja täidab Üliõpilaskonnale võetud kohustused; ühtlustab toimkondade tegevust ja valvab toimkondade ja ametnike tegevuse otstarbekohasuse ja õigusepärasuse üle; annab juhtnõure toimkondadele ja ametnikele, pärib seletusi nende tegevuse kohta; valvab Üliõpilaskonna eelarve täitmise üle; palkab ametisse Üliõpilaskonna ametnikud ja teenijad ja vabastab nad ametist; peab korras Üliõpilaskonna kirjavahetuse ja hoiab selle arhiivi; otsustab ja teostab kuraatori nõusolekul kiire iseloomuga juhtumel, kui Esinduse seisukoha saamine ei ole võimalik, Esinduse pädevusse antud küsimusi ja esitab need järgmisele Esinduse koosolekule kinnitamiseks¹⁶⁷.

166. Ibid. §§28, 29.

167. Ibid.

Üliõpilaskonna Juhatus Esindusele ettevalmistava organina koostab Esinduse koosoleku päevakorra, valmistab ette asjad ja kutsub kokku Esinduse koosoleku; koostab Üliõpilaskonna tegevusaasta aruande ja järgneva aasta töökava ning eelarve üksikute organite aruannete ning eelarvete põhjal ja esitab need Esindusele vastuvõtmiseks¹⁶⁸.

Üliõpilaskonna Juhatuses pädevusse kuulub veel kuratori järelevalvel uue Esinduse moodustamine ja selle kokkutsumine¹⁶⁹. Ka võib Üliõpilaskonna Juhatus lubada üliõpilaskonventidel ja erisihilistel ühingutel korraldada Üliõpilaskonna nimel mitmesuguseid ettevõtteid ja võistlusi sellekohaste seaduste ja määruste alusel¹⁷⁰.

Juhatus esitab Esindusele vastuvõtmiseks Juhatuses kokkukorraga kavandi, mis tuleb vastuvõtmisele ja kinnitamisele samas korras nagu Esinduse kodukordki¹⁷¹.

168. ÜõP §§28, 29.

169. Ibid., §11.

170. Ibid., §73.

171. Ibid., §§ 34, 24.

10. päätükk.

Üliõpilaskonna Vanematekogu.

§20. Raking.

Üliõpilaskonna Vanematekogu on Üliõpilaskonna aktiivseks kollegiaalorganiks. Ta vahetab Üliõpilaskonna Esindusega on rajatud dualismi printsiibile¹⁷².

Üliõpilaskonna Vanematekogu koosneb üliõpilaskonventide vanemaist. Vanemad määratakse ametisse üliõpilaskonventide vilistlaskogude poolt komissaarsuse printsiibil, sellepärast võib ka Vanematekogu moodustamise alust nimetada komissaarsuse printsiibiks¹⁷³.

Need üliõpilaskonvendid, millised on otseselt esindatud Üliõpilaskonna Esinduses, saadavad oma vanemad Üliõpilaskonna Vanematekokku. Esindusse esindaja saatmiseks paarikaupa liitunud üliõpilaskonventide esindajaks Vanematekogus on kokkuleppeliselt ühe sellise üliõpilaskonvendi vanem¹⁷⁴. Kumba üliõpilaskonvendi vanem esitatakse Vanematekogu liikmeks, selle kohta esitavad need üliõpilaskonvendid kuraatorile kirjaliku kokkuleppe, mis on alla kirjutatud mõlema üliõpilaskonvendi juhatusel¹⁷⁵.

172. A.-T.Kliimann, op.cit.lk.7.

173. A.-T.Kliimann, op.cit.,lk.8.

174. ÜKS §103, esimene lõik.

175. ÜÖP §46.

Iga aasta lahkub 1/3 üliõpilaskonvendi vanemaist ja nende asemele valitakse vastavate üliõpilaskonventide poolt uued. Milliste konventide vanemad lahkuvad kahel esimesel aastal, see otsustatakse liisu läbi¹⁷⁶.

Vanematekogu isiklikus koosseisus toimunud muudatused teeb kuraator teatavaks Vanematekogule ja Üliõpilaskonna Juhatusesele¹⁷⁷.

Vanematekogu koosolekuist võtavad osa hääleõigusega kuraator Vanematekogu esimehena ja abikuraator abiesimehena ja sõnaõigusega Üliõpilaskonna esimees või tema ase-täitja¹⁷⁸. Siinkohal olgu tähendatud, et kuraator ja abi-kuraator evivad Vanematekogu koosolekul hääleõigust ainult siis, kui nad on üliõpilaskonventide vanematena Vanematekogu liikmed. Kui nad on aga ametisse määratud Ülikooli määraliste õppejõududena väljastpoolt Vanematekogu koosseisu, siis võtavad nad Vanematekogu koosolekuist osa ainult sõnaõigusega, kuigi koosoleku juhatajana ja abijuha-tajana¹⁷⁹.

176. ÜõP §48, teine lõik.

177. Ibid., §47, teine lõik.

178. Ibid., §49, esimene lõik.

179. Ka Vabariigi Valitsuse koosolekuist võtab osa Vabariigi President koosoleku juhatajana, aga ainult sõnaõigusega. Vrdl. Valitsemise korraldamise seadus (SK I 1938, 4,1) §§1, 33.

Vanematekogu, kui kollegiaaalorgani, otsustamistel evivad hääleõigust ainult vastava kolleegiumi - Vanematekogu - liikmed. Kuraator ja abikuraator, kui nad on määratud väljastpoolt Vanematekogu, ei evi hääleõigust. Vanematekogu koosolekute otsusevõime ja hääletamise korra kohta kehtivad Esinduse kohta käivad eeskirjad¹⁸⁰.

Vanematekogu koosolekud kutsub kokku kuraator tarviduse järgi või ühe neljandiku liikmete kirjalikul nõudmisel hiljemalt 5 x 24 tunni jooksul pääle nõude saamist või Ülikooli rektori nõudmisel tema poolt määratud ajaks¹⁸¹.

Vanematekogu koosolekule kutsumine sünnib kirjalikult ühes päevakorra teadaandmisega, kusjuures kutsed laiali saadetakse vähemalt 3 x 24 tundi enne määratud koosoleku algust. Erakoridselt võib koosoleku kutsed laiali saata ka hiljemini, kui seda tarvilikuks peavad Vanematekogu, Vanematekogu Juhatus või rektor¹⁸².

Koosolekute kohta koostab protokoll rektori kantseleil¹⁸³.

180. ÜõP §50.

181. Ibid., §51.

182. Ibid., §52.

183. Ibid., §49, teine lõik.

Igal Vanematekogu liikmel on õigus nõuda tema poolt algatatud küsimuse võtmist järgmise koosoleku päevakorda¹⁸⁴

§21. Vanematekogu juhatus.

Vanematekogu juhatus on esiteks: ettevalmistavaks organiks Vanematekogule. Sellisena ta valmistab ette tarbekorral materjalid küsimuste otsustamiseks Vanematekogus¹⁸⁵.

Teiseks on Vanematekogu juhatus Vanematekogu asendavaks organiks kiire iseloomuga küsimuste otsustamisel. Vanematekogu juhatuse otsused esitatakse Vanematekogu lähemale koosolekuks kinnitamiseks. Vanematekogu juhatus võib otsustada ainult Vanematekogu pädevusse kuuluvaid küsimusi ja ainult siis, kui Vanematekogu otsuse saamine ei ole võimalik¹⁸⁶.

Vanematekogu juhatus kollegiaalse organina on viieliikmelina: Vanematekogu esimees, kelleks on Üliõpilaskonna kuraator; abiesimees, kelleks on abikuraator, ja kolm Vanematekogu liiget, kes valitakse Vanematekogu poolt koosolijate absoluutse enamusega¹⁸⁷.

Vanematekogu juhatus on otsusevõimeline, kui koos on kuraator või abikuraator ja kaks juhatuse liiget. Otsused tehakse liht-häälteenamusega. Häälte poolnemisel on koos-

184. ÜõP §53, teine lõik.

185. Ibid., §54, punkt 1.

186. Ibid., §54, punkt 2.

187. Ibid., §55.

oleku juhatajal kaks häält¹⁸⁸.

Vanematekogu ja Vanematekogu juhatus töötavad Vanematekogu poolt vastuvõetud kodukorra alusel¹⁸⁹.

§22. Vanematekogu pädevus.

Üliõpilaskonna Vanematekogu aktiivse organina hoolitseb üliõpilaste ühiskondliku kasvatustöö eest, juhib seda ühistele eesmärkidele ja lahendab üliõpilaskonventide vahelisi lahkhelisid¹⁹⁰. Järelevalve organina Vanematekogu valvab kasvatuslike sihtide ja ülesannete teostamise üle Üliõpilaskonnas, eriti üliõpilaskonventides¹⁹¹. Asutatavate üliõpilaskonventide kohta avaldab Vanematekogu Ülikooli Valitsusele oma arvamuse¹⁹². Samuti tuleb Vanematekogul oma arvamus avaldada Esinduse poolt vastuvõetud Üliõpilaskonna põhikirja ja kodukordade kohta ja Esinduse poolt vastuvõetud põhikirja ja kodukordade muudatuste kohta¹⁹³. Nõuandva organina Vanematekogu on Esindusele abiks majanduslike asjade ja temale seisukohavõtmiseks saadetud küsimuste lahendamisel; avaldab oma arvamuse Esinduse poolt esitatud küsimuste kohta, mis 1/4 Esinduse liikmete nõudmisel on saadetud Vanematekogule arvamuse ärakuulami-

189. ÜõP §58.

190. Üks §§ 102, 106.

191. Üks §§102, 104, 94.

192. Ibid.

193. Üks §107 ja ÜõP §44, punkt 6.

seks¹⁹⁴.

Üliõpilaskonna Vanematekogu võib algetada Esinduses üliõpilastele kohuslike distsiplinaarmääruste andmist. Distsiplinaarsetes küsimustes üliõpilastele üldkohuslikud määrused annab Esindus Vanematekogu eelneval hääkskiitmisel¹⁹⁵. Teised Esinduse poolt antavad määrused, pääle distsiplinaarmääruste, ei vaja Vanematekogu hääkskiitu¹⁹⁶. Määrusandlikul alal on võimalikud Vanematekogu ja Esinduse vahel alalised pädevusvaidlused, sest distsiplinaarmääruste eraldamine teistest määrustest osutub, eriti üliõpilaskondlikul alal, raskeks.

Vanematekogul on ka kuraatori ja abikuraatori ametisse seadmisel õigus avaldada soovi määratavate isikute suhtes. Selleks ta valib kuraatori ja abikuraatori kandidaadi¹⁹⁷.

Enesekorraldamisõiguse alusel Vanematekogu võtab vastu Vanematekogu kodukorra¹⁹⁸.

194. ÜKS §§98,102.

195. Ibid.

196. ÜKS §98 ja ÜÖP §9, punkt 10.

197. ÜKS §105.

198. ÜÖP §44, punkt 9.

11. päätükk.

Toimkonnad.

§23. Raking.

Üliõpilaskonna põhikiri võimaldab Esindusel moodustada teoasutistena toimkondi ja haigekassa, kui erilaadse, põhikirjas üksikasjalikumalt korrastatud toimkonna¹⁹⁹.

Toimkonnad jagunevad alalisteks (permanentseiks) ja ajutisteks (temporaalseiks). Toimkondade liikmeiks võib valida ka Üliõpilaskonna passiiv-liikmeid - üliõpilaskonventidesse organiseerumatu²⁰⁰. Sõnaõigusega liikmetena võidakse valida toimkondadesse asjatundjaid ja nõuandjaid ka väljaspoolt Üliõpilaskonda - mitteüliõpilasi. Üliõpilaskonna üldiste avalike esinemiste (nagu rongikäigud, pidustused, loteriid jne.) korraldamiseks valitud toimkonda kuulub vähemalt üks liige Üliõpilaskonna juhatuses. Alaliste toimkondade liikmete asetäitjad suviseks vaheajaks valib Esindus oma viimasel kevadsemestri koosolekul.

Üldise juhtimise ja kontrolli mõttes alluvad kõik toimkonnad Üliõpilaskonna Juhatusele ja Üliõpilaskonna esimehele²⁰¹.

199. ÜõP §§36, 37, 40, 41, 42, 72.

200. Ibid. §5.

201. Ibid. §29, viimane lõik ja §37, esimene lõik.

Tegevusaruande esitavad alalised toimkonnad Esindusele tegevusaasta lõpul ja ajutised toimkonnad oma tegevuse lõpetamisel.

Toimkondade arv ja töökorraldus määratakse lähemalt kindlaks Üliõpilaskonna Juhatusel ja toimkondade kodukordades.

§24. Pädevus.

Toimkondade pädevusse kuulub Üliõpilaskonna ülesannete ja ettevõtete teostamine ning juhtimine vastavalt kodukordade normidele ja kodukordades näidatud piirides²⁰².

Alalised toimkonnad teostavad ja juhivad Üliõpilaskonna kestvaid ülesandeid ja ettevõtteid ja ajutised toimkonnad lahendavad ja teostavad jooksvalt tõusetuvaid küsimusi ja ülesandeid²⁰³.

Haigekassa ülesandeks on üliõpilastele täiesti või osaliselt tasuta arstiabi andmine²⁰⁴.

202. UõP §§36,37.

203. Ibid.

204. Ibid. §40.

12. päätükk.

R e v i s j o n i t o i m k o n d .

§25. Raking.

Üliõpilaskonna Revisjonitoimkond on viieliikmeline. Revisjonitoimkonna liikmed valitakse Esinduse poolt Esinduse liikmete hulgast. Revisjonitoimkonna liikmed ei või pidada revideerimisele tulevaid Üliõpilaskonna ameteid²⁰⁵. Revisjonitoimkonna liikmete valimismenetluse ja vajaliku häälteenamuse fikseerimine on jäetud Üliõpilaskonna kodukorra hoolde.

Revisjonitoimkond astub kokku kuraatori, Esinduse või Juhatusel kutsel või oma äranägemisel²⁰⁶. Toimkond võib valida oma keskelt toimkonna juhataja. Viimane võidakse aga valida ka Esinduse poolt.

Revisjonitoimkond allub otseselt Üliõpilaskonna Esindusele²⁰⁷. Nii võib Esindus tagandada absoluutse häälteenamusega revisjonitoimkonna või selle üksiku liikme ja selle asemele valida uue.

Üliõpilaskonna Juhatus ei evi revisjonitoimkonna suhtes mingisuguseid õigusi pääle revisjonitoimkonna koossele-

²⁰⁵. ÜõP §43, esimene lõik.

²⁰⁶. Ibid., §43, kolmas lõik.

²⁰⁷. Ibid. §43, neljas lõik.

ku kokkukutsumiseõiguse.

Ettekanded Esindusele esitatakse Üliõpilaskonna Juhatuse kaudu²⁰⁸.

§26. Pädevus.

Üliõpilaskonna revisjonitoimkond on Üliõpilaskonna majanduslikku ala revideerivaks organiks. Tema pädevusse kuulub: 1) Üliõpilaskonna varanduse revideerimine, 2) aruannete tõelisuse ja nende eelarvele vastavuse kontrollimine ja 3) järelevalve Üliõpilaskonna majapidamise ja asjaajamise üle²⁰⁹.

Revideerimistulemuste Esindusele teatamiseks ja majandusala korraldamiseks ettepanekute tegemiseks võib revisjonitoimkond nõuda Esinduse erakorralise koosoleku kokkukutsumist²¹⁰.

²⁰⁸. ÜõP §43, teise lõigu viimane lause.

²⁰⁹. Ibid. §43, teise lõigu esimene lause.

²¹⁰. Ibid. §17.

Üliõpilaste 13. päätükk.

K o h t u d.

§27. Vahekohus.

Jurisdiktsiooni teostajana on Ülikoolide seaduses ettenähtud, pääle üliõpilaskonventide kohtude, veel vahekohus, üliõpilaskohus ja akadeemiline kohus²¹¹.

Vahekohus on sunduslik kõigile üliõpilastele²¹². Vahekohtus lahendatakse üliõpilaste omavahelised lahkkelid, mida ei ole suudetud kõrvaldada leppimise teel. Üliõpilaste omavaheliste lahkkelide lahendamises vahekohtu ülesandeks on ainult kaebeluse süüdivuse tuvastamine ja oma otsuse teatamine üliõpilaskohtule²¹³.

§28. Üliõpilaskohus.

Üliõpilaskohtu pädevusse kuulub vahekohtu otsusega süüdlaseks tunnistatud poolele karistuse määramine vastavalt vahekohtu korras ettenähtud eeskirjadele²¹⁴. Üliõpilaskonna Esinduse poolt antud määruste rikkujad alluvad üliõpilaskohtule, välja arvatud eriti rasked süüteod²¹⁵.

211. Üks §§106, 108

212. Üks §106 esimene lõik ja ÜÖP §5, teine lõik.

213. Ibid.

214. Ibid.

215. Ibid.

Üliõpilaskohtule apellatsiooninstanttsiks on akadeemiline kohus. Kõigile üliõpilaskohtu otsustele võib edasi kaevata akadeemilisele kohtule²¹⁶.

Lähemad eeskirjad üliõpilaskohtu (samuti vahekohtu) koosseisu, kohtupidamis- ja edasikaebemenetluse ~~ka~~ ning karistusmäärade kohta nähakse ette Üliõpilaskonna põhikirjas²¹⁷. Haridusministri poolt antud põhikirjas öeldakse, et sundusliku vahekohtu ja üliõpilaskohtu korrastus määratakse Haridusministri poolt antava Üliõpilaskonna põhikirja eri osana²¹⁸. - Üliõpilaskonna Esindusel on Üliõpilaskonna põhikirja vastuvõtmise õigus. Ka pärast põhikirja andmist Haridusministri poolt Esindusel püsib põhikirja muutmise ja uue põhikirja vastuvõtmise õigus²¹⁹. Üliõpilaskonna uues Esinduse poolt vastuvõetud põhikirjas Esindus peab fikseerima ka üliõpilaskohtu ja vahekohtu korrastuse. Samuti on Esindusel õigus muuta Haridusministri poolt põhikirja II osana antud vahekohtu ja üliõpilaskohtu kohta käivad normid.

²¹⁶. Üks § 106 ja ÜõP §5.

²¹⁷. Üks § 106, teine lõik.

²¹⁸. ÜõP II osa.

²¹⁹. Üks §107 ja ÜõP §9, punkt 9

§29. Akadeemiline kohus.

Akadeemiline kohus on apellatsiooninstanttsiks üliõpilaskohtu otsustele.

Akadeemilisele kohtule kui esimese astme kohtule esitab kuraator otsustamiseks: 1. Üliõpilaskonna Esinduse poolt antud määruste rikkumise eriti rasked süüteod ja 2. eriti rasked üliõpilaste omavahelised distsiplinaarsed süüteod, mis karistusena võivad tuua ajutise või jäädava Ülikoolist eemaldamise²²⁰.

Rektori ja akadeemilise kohtu õigused Ülikooli distsipliini puutuvais küsimusis, kohtu koosseis ja menetluskord määratakse lähemalt Ülikooli Nõukogu määruses, mille kinnitab Haridusminister²²¹.

220. ÜKS §106 ja §108, teine lõik.

221. ÜKS §108, esimene lõik.

4. lõik.

Üliõpilaskonna individuaal-
organid.

14.päätükk.

Üliõpilaskonna kuraator ja
abikuraator.

§30. Kuraatori ja abikuraatori ametiseseadmine.

Kuraatori ja abikuraatori ametiseseadmine on rajatud komissaarsuse printsiibile²²². Seaduses on küll öeldud, et neid valib Vanematekogu, kuid õigusteaduslikult võttes on Vanematekogul ainult kuraatori ja abikuraatori kandidaatide valimise õigus. Kuid Vanematekogu poolt valitud kandidaatidegagi ei tarvitse Haridusminister kuraatori ja abikuraatori määramisel üldse arvestada.

Üliõpilaskonna kuraatori ja abikuraatori kandidaadid valitakse Vanematekogu poolt Ülikooli määraliste õppejõudude hulgast²²³. Üliõpilaskonna põhikiri on küll tahtnud laiendada isikute hulka, keda võidakse valida kuraatori ja abi kandidaadiks, ka määraliste abiõppejõudude juurdearvamise²²⁴. Ülikoolide seadus teeb aga kindlat vahet

222. A.-T.Kliimann, op.cit., lk.8.

223. ÜKS §105.

224. ÜÖP §61, esimene lõik.

määraliste õppejõudude ja määraliste abiõppejõudude vahel. Määralisteks õppejõududeks on ainult määralised professorid; määralisteks abiõppejõududeks on aga prosektorid, astronoom-observaator, õpetatud sepp, eriainetete õpetajad ja lektorid²²⁵. - Üliõpilaskonna põhikirja säte, laienda-
des Ülikoolide seaduse vastavat normi, ei saa tulla rakendamisele. Nii saab kuraatori ja abikuraatori kandidaatideks valida ainult määralisi professoreid.

Kuraatori ja abikuraatori määrab ametisse Haridusminister, kes enne seda ära kuulab Ülikooli Valitsuse arvamuse. Kui Haridusminister ei pea võimalikuks esitatud kandidaati kinnitada, siis toimub kahe nädala jooksul Vane-
matekogu poolt uus valimine, arvates kinnitamatajätmise päevast. Ei pea Haridusminister võimalikuks ka seekord esitatud kandidaati kinnitada, nimetab ta ise Üliõpilaskonna kuraatori või abikuraatori täiesti suvaliselt Ülikooli määraliste professorite hulgast. Samuti nimetab Haridusminister kuraatori ja abikuraatori, kui vastavate kandidaatide valimised kahel korral mingisuguseil põhjusil ei ole toime tulnud.²²⁶

Üliõpilaskonna kuraator ja abikuraator määratakse ame-

²²⁵. Üks §56.

²²⁶. Ibid., §105.

tisse kaheks aastaks²²⁷. Õppejõud, kes ühe ametiaja on olnud kuraatoriks või tema abiks, ei ole tagasivalitav /määratav/ järgnevaks ametiajaks. Kuraatori ja abikuraatori ameti vastuvõtmine on Ülikooli määralistele õppejõududele kohuslik²²⁸.

Üliõpilaskonna kuraatori ja abikuraatori kandidaadid valib Vanematekogu vähemalt 2/3 koosolijate häälteenamusega, mis ei saa olla võikesem kui Vanematekogu liikmete enamus²²⁹.

Kuraatori ja abikuraatori kandidaatide valimine võib toimuda samal Vanematekogu koosolekul, kuid kandidaadid seatakse üles eraldi. Kandidaadid seatakse üles sedelitega²³⁰.

Hääletamine toimub kinniselt.

Kui keegi ettepanud kandidaatidest Vanematekogus ei saa nõuetavat enamust, siis võetakse ette uus hääletamine, kusjuures hääletamisele tulevad ainult need kandidaadid, kes on saanud vähemalt 10% häältest. Kui ka seekordsel hääletamisel keegi ei peaks saama vajalikku häälteenamust, siis tuleb hääletamisele kaks kandidaati, kes on saanud

227. ÜKS §105.

228. Ibid.

229. Ibid. §103, kolmas lõik.

230. ÜõP §61.

kõige rohkem hääli. Kui hääletamisel ükski ettepanud kandidaatidest nõuetavat häälteenamust ei saa, siis kut-
sutakse kokku hiljemalt nädala pärast uus Vanematekogu
koosolek kuraatori või abikuraatori kandidaadi valimiseks.²³¹

Üliõpilaskonna kuraator allub teenistusvalve korras
Ülikooli rektorile. Rektoril on igal ajal õigus kontrol-
lida Üliõpilaskonna kuraatori tegevust ja nõuda temalt
teateid ning seletust²³².

§31. Kuraatori ja abikuraatori pädevus.

Üliõpilaskonna kuraator ühes oma abiga on Üliõpilas-
konna asjus passiivseks organiks, täites Üliõpilaskonna
organite ja üliõpilaskonventide suhtes päämiselt inspek-
tori ülesandeid²³³. Eriti Üliõpilaskonna kuraator valvab
Üliõpilaskonna Esinduse poolt antud distsiplinaarsete mää-
ruste täitmise järele²³⁴. Eriti rasked üliõpilaste omava-
helised distsiplinaarsüüteod ja Esinduse poolt antud dist-
siplinaarmääruste eriti rasked rikkumised esitab kuraator
lahendamiseks akadeemilisele kohtule²³⁵.

Üliõpilaste poolt korraldatavaiks pidustusiks ja ron-
gikäigeks on tarvilik Üliõpilaskonna kuraatori nõusolek²³⁶.

231. ÜõP §61.

232. ÜKS §104, teine lõik.

233. A.-T. Kliimann, op.cit., lk.7.

234. ÜKS §104.

235. Ibid. §§106,108. - Eriti rasked on need süüteod,
mis karistatusena võivad tuua ajutise või jäädava Ülikoolist

236. Ibid. §108, kolmas lõik.

/ eemaldamise.

Küsimuste arutamisel, mis puutuvad üliõpilaste kasvatus-
töösse ja distsipliini, võtab kuraator või abikuraator
sõnaõigusega osa Ülikooli organite koosolekuist²³⁷.

Üliõpilaskonna kuraatori pädevusse kuulub veel:

1) Esinduse moodustamine koos Vanematekogu ja Üliõpilas-
konna Juhatusega, 2) Vanematekogu koosolekute juhatamine
ja ajutiste ülesannetena 3) ühendused uue põhikirja alu-
sele üleminekuga tekkivate küsimuste lahendamine²³⁸.

Kuraator Üliõpilaskonna organite üle valve teostajana
võib sõnaõigusega osa võtta Üliõpilaskonna Esinduse ja
Juhatuse koosolekuist²³⁹. Ta kinnitab Esinduse koosoleku
otsused²⁴⁰. Kuraatori pädevusse kuulub ka Üliõpilaskonna
Juhatuse ja juhatuseliikmete suviste asetäitjate ametis-
sekinnitamine²⁴¹. Samuti kinnitab kuraator Üliõpilaskonna
Juhatuse otsused, millega tagandatakse Esinduse liige
või Üliõpilaskonna Juhatuse liige²⁴².

Üliõpilaskonna organite esitised esitatakse Ülikooli
organitele kuraatori kaudu²⁴³.

237. Ibid., §104.

238. ÜKS §103, teine lõik, ÜõP §59, punkt 4 ja ÜõP III
osa, viimane lõik.

239. ÜõP §23, esimene lõik ja §32, esimene lõik.

240. Ibid. §23, neljanda lõigu viimane lause.

241. Ibid. §31.

242. Ibid. §26, teine lõik ja §33.

243. Ibid. §59, viimane lõik.

Üliõpilaskonna põhikiri on omistanud kuraatorile õigusi, mis Ülikoolide seaduse normide ja mõtte järgi ei ole omistatavad kuraatorile. Need põhikirja sätted on tühistised ja ei tule rakendamisele. Vastavaid norme vaatlesime eelmistes päätükkides üksikasjalikumalt.

Üliõpilaskonna abikuraator on kuraatori abiline ja kuraatori asetäitja tema äraolekul. Kuraatori esitusel võib rektor abikuraatorile panna mõned alalised kuraatori ülesanded. Abikuraator on Vanematekogu abiesimees²⁴⁴.

15. päätükk.

E s i n d u s e p o o l t v a l i t a v a d i n d i -
v i d u a a l o r g a n i d .

§32. Üliõpilaskonna Esimees.

Üliõpilaskonna esimees on Üliõpilaskonna Juhatuses internseks organiks. Sellisena ta valitakse samadel alustel ja samas korras kui teisedki juhatuseliikmed. Kollegiaalses Üliõpilaskonna Juhatuses on ta kolleegiumi liikmeks primus inter pares kvalifikatsioonis.

Pääle selle aga esineb Üliõpilaskonna esimees isesesiva individuaalorganina. Viimasena tal on õigus kuraatori nõusolekul seisma panna üksikute toimkondade otsuste täi-

²⁴⁴. Ibid. §60.

deviimist, kui seda nõuavad Üliõpilaskonna üldhuvid. Selle küsimuse Üliõpilaskonna esimees esitab Juhatusetele otsustamiseks järgmisel koosolekul²⁴⁵.

Kontaktipidajana Üliõpilaskonna esimees või tema ase- täitja võtab sõnaõigusega osa Vanematekogu koosolekuist²⁴⁶.

Fusiooni, mis seisneb Esinduse koosolekute juhatamises Üliõpilaskonna esimehe poolt, märkisime juba Esinduse ra- kingu käsitlemisel²⁴⁷.

§33. Üliõpilaskonna sekretär.

Üliõpilaskonna sekretär Juhatusete-kolleegiumi liikmena tuleb ametisseeseadmisele ühistel alustel teiste juhatusete- liikmetega.

Analoogiliselt Üliõpilaskonna esimehega Üliõpilaskonna sekretärgi täidab mõningaid funktsioone iseseisva organina.

Üliõpilaskonna kantselei töötab Üliõpilaskonna sekre- täri juhtimisel²⁴⁸. Üliõpilaskonna kantselei on bürokraat- ne ehk büroo-printsibile rajatud asutis. Kogu kantselei isikkond allub Üliõpilaskonna sekretärile. Sekretär on kantselei juht. Kantselei isikkond peab täitma kõiki juhi

²⁴⁵. Ibid. §29, viimane lõik.

²⁴⁶. Ibid. §49, esimene lõik.

²⁴⁷. Ibid. §20.

²⁴⁸. Ibid. §35.

direktiive. Isikkond teostab vaid tehnilisi ülesandeid - vormistab ning valmistab akte. Sekretäri ülesanne on aktidele vajalike allkirjade andmine.

Üliõpilaskonna sekretär iseseisva organina protokollib Esinduse koosolekuid. Esinduse koosolekute protokollijana asendab teda abisekretär tarviduse korral²⁴⁹.

§34. Üliõpilaskonna majandusjuhataja.

Üliõpilaskonna majandusala otseseks juhiks ja korraldajaks on majandusjuhataja²⁵⁰. Ta allub Üliõpilaskonna Juhatusale ja Esindusele. Kulude tegemiseks eelarves ettenähtud krediitide piirides ja muus majanduslikes toiminguis on majandusjuhatajal õigus küsimusi iseseisvalt otsustada kuni viiesaja krooni piiridēs. Toimingud üle viiesaja krooni otsustab Üliõpilaskonna Juhatus²⁵¹.

Majandusjuhataja valvab Üliõpilaskonna varade, majade ja ruumide järele ja hoolitseb nende kasutamise ja korrashoiu eest; omandab eelarves seks otstarbeks ettenähtud krediitide piirides vallasvara ja valvab selle korrashoiu ja arvestamise järele. Majanduslike ettevõtete juhijana korraldab üliõpilaskööki ja söögisaala ning teostab

249. Ibid. §20.

250. Ibid. §38.

251. Ibid.

nende üle järelevalvet, valvates eriti toitude väärtuse, ruumide puhtuse ja hääkõrra järele; esitab ametnikud majandusalal ja teenijad Üliõpilaskonna Juhatusesele ametisse võtmiseks ja vallandamiseks.

Majandusliku ala asjaajamise korraldajana majandusjuhataja hoolitseb Üliõpilaskonna tulude laekumise eest; teostab kulusummade väljamaksmist, valvates selle järele, et kulud tehtaks eelarves ettenähtud otstarbeks ja piirides; esitab Üliõpilaskonna Juhatusesele eelarve täitmise aruanded; töötab koos Üliõpilaskonna Juhatusega välja eelarve ettepaneku ja teised majanduslikku ala korraldavad kavad ja eelnõud; annab juhiseid arvepidajale ja teistele majandusala palgalistele ametnikele ja kontrollib nende tegevust; haldab Üliõpilaskonna juurde asutatud fonde, kui nende haldamiseks pole ette nähtud eri korda; annab oma kaasalkirja majandusliku ala kuu- ja aastaaruannetele ja kinnitab rakendusraamatud.

Majandusjuhataja võtab sõnaõigusega osa Üliõpilaskonna Juhatusese koosolekuist ja teostab Üliõpilaskonna Juhatusese poolt majanduslikul alal tehtud otsuseid²⁵².

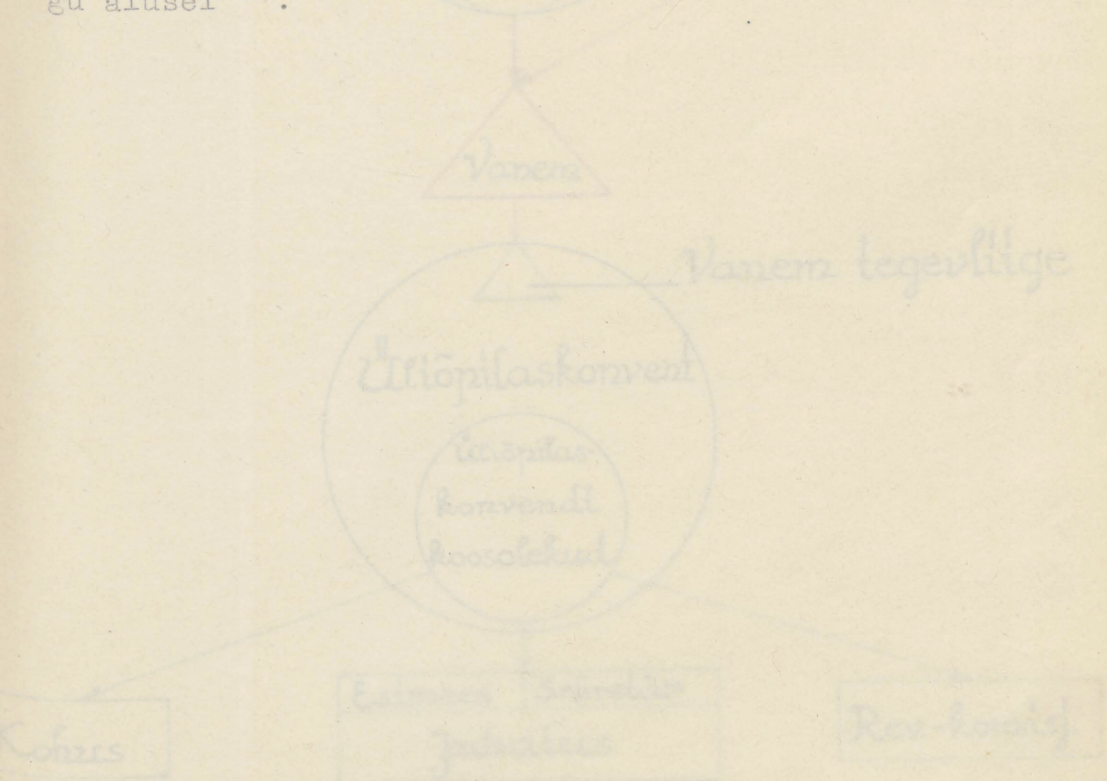
Majandusjuhataja valitakse vastavalt kvalifitseeritud

252. Ibid.

kandidaatide hulgast. Kvalifikatsiooni nõudeid positiivses õiguses antud ei ole. Majandusjuhataja pädevusest järelduvalt peab ta evima küllaldasi majandusalalisi teadmisi ja kogemusi.

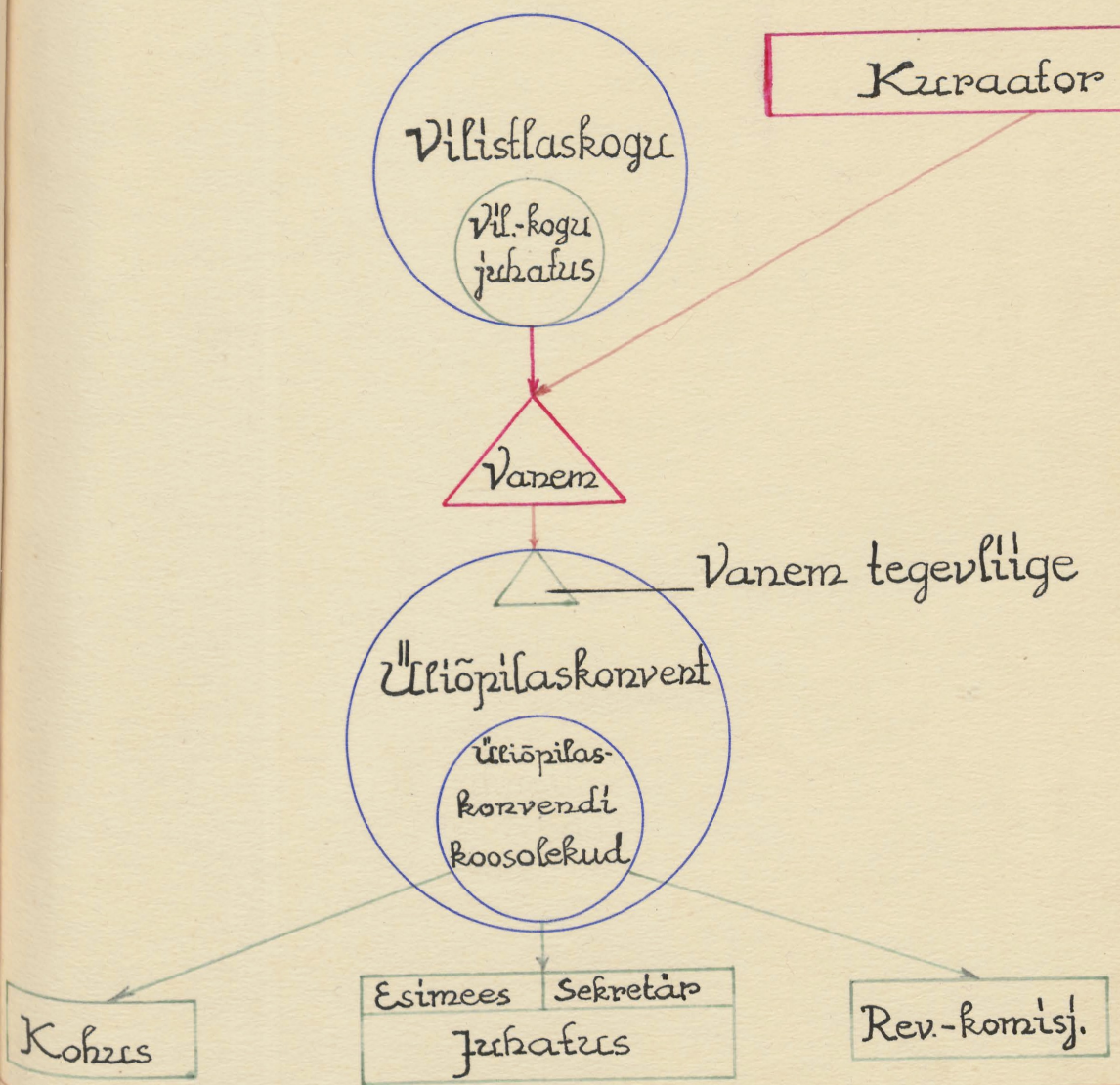
Valimine toimub Üliõpilaskonna Esinduse poolt Esinduse liikmete enamuse pooltolemisel. Majandusjuhatajaks võidakse valida ka isikuid väljaspoolt Üliõpilaskonda - teiste ülikoolide üliõpilasi või mitteüliõpilasi.

Majandusjuhataja seatakse ametisse eriteenistuslepingu alusel²⁵³.

253. Ibid. §39.

Üliõpilaskonna Tästme - üliõpilaskonvendi - raking

valimise printsiip ↓ organi kinnitamisõigus
 komissaarsuse printsiip ↓ kontrolliõigus

